

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Slægt & Data

Medlemsblad for DIS-Danmark

årgang 22 nr. 1 - 2008

Udgives af DIS-Danmark

Databehandling i Slægtsforskning
www.dis-danmark.dk
admin@dis-danmark.dk

Adresseændringer meddeles til:

Kasserer Werner Wittekind
Rudersdalsvej 114, 2.tv.
2840 Holte
Tlf. 45 41 43 15
kasserer@dis-danmark.dk

Redaktionen:

Erik Kann, ansvarshavende redaktør
Johan Jepsens Vej 1, 2830 Virum
Tlf: 45 85 18 02 (efter kl. 18)
redaktion@dis-danmark.dk

Kathrine Tobiasen, best.mdl.

Layout, sats og tryk:

Grafisk Data Center A/S, tlf. 66 12 10 30
Trykplag: 5.600 eksemplarer

Artikler i bladet afspejler ikke nødvendigvis foreningens holdning.
Artikler uden forfatterangivelse kan betragtes som foreningsstof.
Redaktionen påtager sig intet ansvar for uopfordret indsendt materiale og forbeholder sig ret til at redigere i tilsendte artikler.
Eftertryk er tilladt efter aftale med redaktionen. Det skal forsynes med tydelig kildeangivelse og med tilsendelse af det aftrykte.

Bladet udkommer 4 gange årligt.

Næste deadline:

1. maj 2008
1. august 2008
1. november 2008
1. februar 2009

Udkommer:

Juni 2008
September 2008
December 2008
Marts 2009

Bladet sendes gratis til medlemmer af DIS-Danmark.

Medlemskontingent 2008: 200 kr.
Girokonto: 501-2058

ISSN 0903-6172

Indhold nr. 1 - marts 2008

- 3 Lidt hjælp til "Brug nettet"
- 6 I H.C. Andersens fodspor
- 7 En bemærkning i kirkebogen
- 10 Nyt DIS-projekt: DIS-Arkiv
- 11 Et regnskab
- 12 Forslag til vedtægtsændringer
- 13 DIS-Danmarks generalforsamling 2008
- 13 Bestyrelsens beretning 2007
- 16 DIS-Danmark regnskab, budgetter og statusopgørelse
- 17 Anmeldelse - Vor Gunst tilforn
- 17 Særtilbud på gamle blade
- 17 Ny lokalforening ser dagens lys
- 18 Mit slægtsforskerliv
- 23 Hvad er datateknik værd?
- 24 Der er mere mellem himmel og jord
- 26 Aner og brødre og søstre
- 30 Hvis du har aner i Dragør

Links i artiklerne

De links der står i artiklerne i dette nummer – er også lagt på www.dis-danmark.dk – find dem under menupunktet „Links“.

Forsidefoto:

Fotograf: Arne Christiansen
Billedet viser én af de mange gengivelser af H.C. Andersens papirklip som i forbindelse med digterens 200 års fødselsdag i 2005 blev sat op rundt omkring i parkerne i Odense. Denne står ved gavlen af Skt. Knuds kirke.

Lidt hjælp til "Brug nettet"

Henning Karlby
Rylevej 8,
5464 Brenderup, Fyn
Tlf. 64 44 28 08
karlby@privat.dk

Jeg blev inspireret af Erik Kanns artikel i sidste nummer af Slægt og Data. Han fortæller fint om Internettets lyksaligheder.

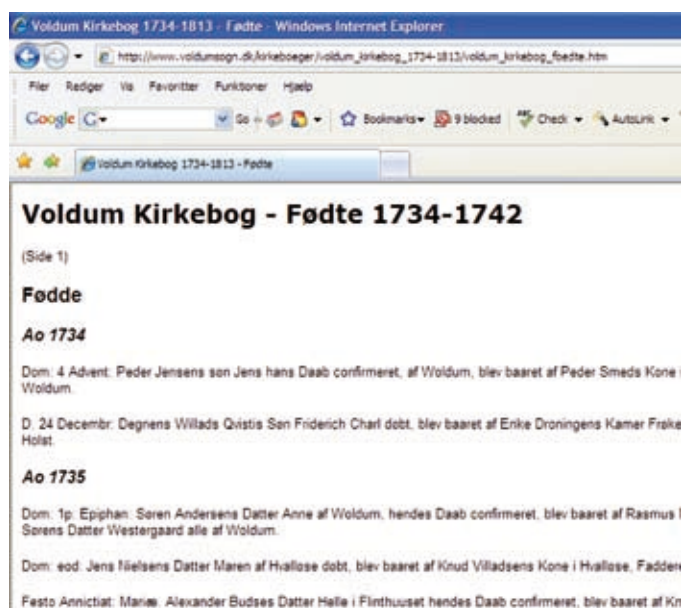
MEN, her kommer så lidt praktisk hjælp, når man har fundet en side, man mener, man kan bruge til noget. Ofte er man henvist til at læse hundredevis af linier, hvis man altså ikke lige ved, hvordan man kan få computeren til at arbejde for sig.

Første eksempel "Voldum Sogn"

Første eksempel er www.voldumsogn.dk/kirkeboeger/kirkeboeger.htm: Her tilbydes det at kikke i kirkebøger, som er indtastet på hjemmesider, hvor man så kan læse sig frem til sine aner. Men det er ikke nødvendigt at læse de mange hundrede linier. Det er her man kan sætte Windows i gang med at arbejde for sig!

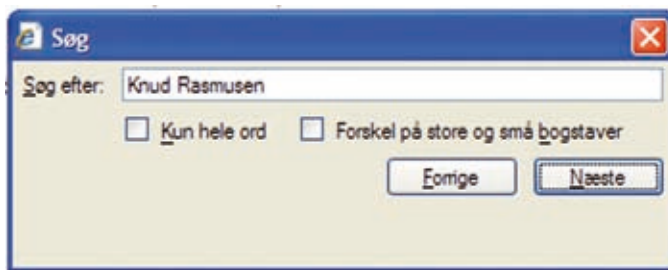
Man vælger nu at gå til de indtastede sider via følgende linie på hjemmesiden: En **indtastet kirkebog 1734-1813** for Voldum Sogn undervejs. Indtil videre er perioden [1734-1742](#) indtastet.

Når man har trykket på linket fremkommer en side, hvor man kan vælge Fødte, Døde, Copulerede osv. Vælges nu fødte fremkommer den side, som man kan se et udsnit af på Figur 1. Nu kan man selvfølgelig give sig til at læse det

Figur 1. Eksempel på en indtastning af en kirkebog på en hjemmeside.

hele igennem for at finde den slægtning, man søger. Men det er meget lettere blot at sætte Windows i gang med at lede i teksten. Det gøres ved at gå op i menuen og vælge **Rediger — Søg på denne side... Ctrl + F**, (Ctrl+F er besked fra Windows om, at tastekombinationen kan anvendes som genvejstast). Derved fremkommer dialogboksen, som er vist som figur 2. Her er valgt at søge efter **Knud Rasmussen**. Når navnet på den man vil søge efter, er indtastet, trykkes der på **[Næste]**.

Figur 2. Når man vil søge i en kirkebogsafskrift på nettet, kan man anvende Søg-funktionen fra menuen Rediger.

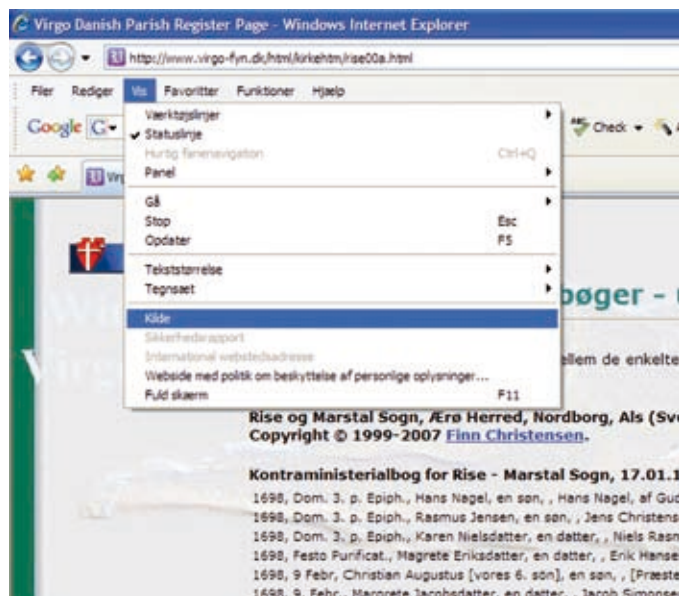
Her finder man så ingen. Det viser sig, at denne søgemetode er følsom over for de indtastninger, der er i teksten. Her skal man således til at bruge sin fantasi på samme måde, som når man søger i de digitaliserede folketællinger. Her prøves igen, denne gang med indtastningen **Knud Rasmussen**, hvor der således er udeladt et s i Rasmussen. Nu bliver der et "hit", trykkes der igen på **[Næste]** kommer endnu et hit. Det viser sig faktisk, at Knud Rasmussen har stået Fadder fire gange inden for en kort årrække i Voldum.

Andet eksempel "virgo-fyn"

Jeg vender nu tilbage til en hjemmeside, som indeholder rigtig mange data. Det er www.virgo-fyn.dk. Tidligere kunne man downloade datalisterne fra siden, så man havde mulighed for at bruge sin maskine til at søge i siderne, men den service har ejeren nu valgt at fjerne. Desuden er siden nu indrettet, så man ikke længere kan kopiere data direkte fra forsiden, ligesom man heller ikke kan anvende ovennævnte teknik til at søge på siden. Men det er der råd for. Jeg vil i det følgende vise, hvordan man kan komme bag om forhindringerne, således at man igen kan få maksimal hjælp af computeren til at gennemsnøge sådanne store datalister.

Jeg har i det følgende valgt at arbejde med Rise-Marstal på Ærø, fødte. Når man kommer ind på den kirkebog, man ønsker at arbejde med, klikker man på **Listning af udtrækket**, derved fremkommer listen, som ses på figur 3.

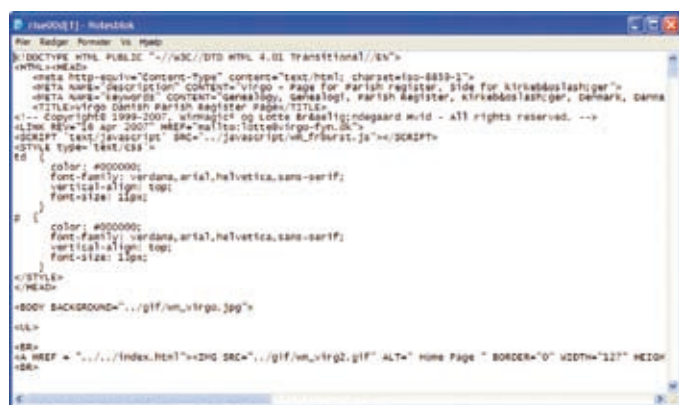

Figur 3. Når man er kommet frem til den side, der har interesse, viser det sig, at søgefunktionen ikke virker på denne side, så der skal skrappere midler til. Det bliver i dette tilfælde menuen Vis - Kilde.

Se hvad der gemmer sig i listen

Når man således har fundet frem til den liste, man vil arbejde med, går man op i menuen og vælger **Vis – Kilde** (se figur 3). Derved åbnes et nyt vindue, hvor man kan se kildekoden til den hjemmeside, som indeholder listen.

Den kildekode, der dukker op, ser ud som vist på figur 4.

Figur 4. Teksten fra hjemmesiden ligger nu i din computer i programmet Notesblok, gem det på din harddisk, så er du klar til at arbejde med listen.

Læg mærke til at siden er indlæst i Windows programmet Notesblok, dvs. det mest primitive tekstbehandlingsprogram på computeren, det er et man har fået sammen med computeren. Nu er det en god ide at starte med at gemme listens data på sin harddisk, idet man så lettere kan arbejde

med dem, uden at skulle rode med den oprindelige hjemmeside på nettet. Hvis man ikke kender noget til koderne, som bruges til hjemmesider, vil der for de fleste være en mængde tekst øverst på siden, som er fuldstændig uforståelig. Det er den kode, som fortæller en browser, som f.eks. Internet Explorer at det her er en hjemmeside, som skal læses efter helt specielle regler. Denne tekst er helt ligegyldig, hvis man blot skal søge efter et navn et eller andet sted på siden.

Om at arbejde med fremmede data

Nu skal man så i gang igen, denne gang går man op i menuen i Notesblokken og vælger **Rediger Søg Ctrl + B**. Derved fremkommer igen et søgevindue, hvor man kan indtaste det navn, man vil søge efter.

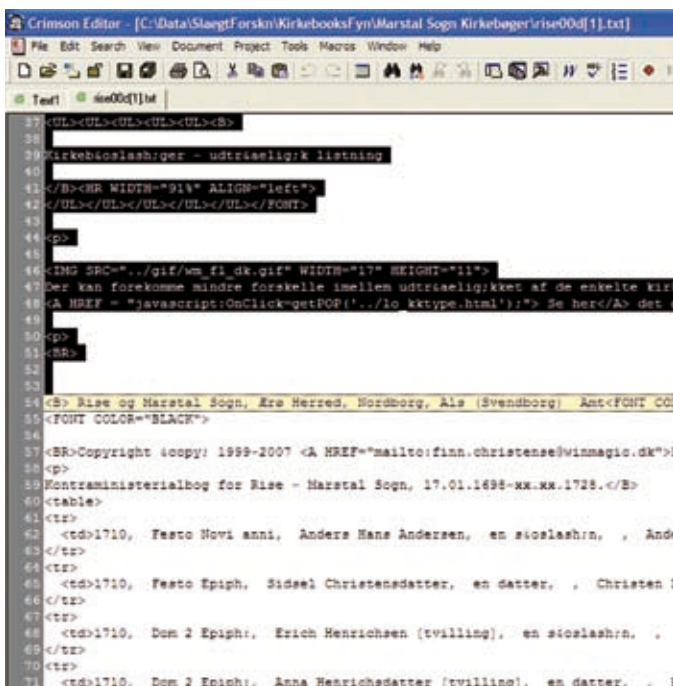
Hvis man gerne vil kunne arbejde mere med sådan en liste, skal man skaffe sig et Redigeringsprogram. Her kan man f.eks. hente det gratis program på nettet, som hedder Crimson Editor. Det er det, jeg har anvendt i det følgende. For at finde programmet på nettet indtaster man blot Crimson Editor i Google, derpå kommer man til en hjemmeside, hvorfra programmet kan downloades. Når det er gjort, skal det blot installeres. Følg anvisningerne programmet giver, så er det hurtigt overstået.

Nu er man klar til at give sig i kast med lister, som den der blev hentet på virgo-fyn eller fra Voldum eller andre tilsvarende hjemmesider.

Oprensning af en fremmed tekst

Den txt-fil man gemte med Notesblokken, hentes nu ind i Crimson Editoren.

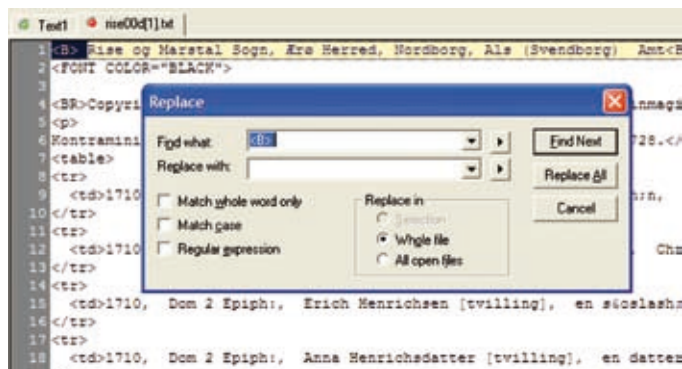
Nu kan man markerer alt det tekst øverst på siden, som

Figur 5. Først slettes den tekst i toppen af listen, som man ikke har brug for.

man ikke forstår (som man ikke skal bruge). Der markeres ned til teksten, hvor der står **<B> Rise og Marstal Sogn ... osv.** Se figur 5. Når teksten er markeret trykkes på **[delete]**, hvorefter teksten forsvinder.

Nu skal man til at anvende Editoren for alvor. I teksten markeres nu **"<B>mellemrum"** altså hen til **Rise ...** Derpå taster man **Ctrl+H**, derved fremkommer en dialogboks med navnet **Replace**. I dialogboksen vil der i feltet **Find what:** står **<B>mellemrum**, se figur 6. Feltet

Figur 6. Når man har mærket en tekst op i dokumentet, kommer denne tekst automatisk til at stå, som det der skal fjernes fra dokumentet. Hvis feltet **Replace with:** efterlades blankt, fjernes teksten blot i dokumentet.

Replace with: lader man være tomt, hvorefter der klikkes på **[Replace All]**. Der fremkommer nu en dialogboks, som fortæller, hvor mange gange den ønskede tekst er fjernet fra dokumentet, der klikkes blot på **[OK]**, hvorefter man er klar til næste omgang.

Nu skal dokumentet rettes igennem med **<table>**, **<tr>**, **mellemrum<td>**, **</td>**, **</tr>** og som det sidste af de mange, skal man fjerne **,mellemrum** (komma + et blanktegn), som skal ind i **Find what:** i **Replace with:** indsættes nu et **,** (komma), der klikkes igen på **[Replace All]**.

Nu skal man til sidst have udskiftet de "tekster", som erstatter danske bogstaver, de kaldes ISO-koder. For at løse den opgave taster man **Ctrl+F**, derved fremkommer en dialogboks med overskriften **Find**. I feltet **Find what:** indtastes et **&**, hvorefter man klikker på **[Find next]**.

Man kan f.eks. ende ved en tekst som ser således ud: **søn**, hvor markøren står oven i **&**. Det, der er interessant nu, er **ø** foran står et **s** og efter står et **n**. Nu er det ikke så svært at regne ud, at her skulle nok have stået søn, altså mangler der et **ø**. Kikker man lidt nærmere på den underlige tekst, så står der et **&**, så kommer et **o**, så står der slash, hvilket på "computersprog" er det samme som **/**, det hele er afsluttet med **;** (semikolon), et **o** + **/** det bliver på dansk et **ø**. Nu mærker man således **ø** op og trykker igen på **Ctrl+H**, i feltet **Find what:** står nu **ø** nede i **Replace with:** indtastes et **ø** og der trykkes på **[Replace All]**, nu er der sat **ø** ind alle de steder, hvor der før var en kode for **ø**. Nu bruger man igen

Ctrl+F for at finde det næste **&**. Så gælder det om at tyde, hvad det er for et bogstav, der nu skal sættes ind, og derpå at få koden udskiftet, som ovenfor beskrevet. Hvis man ikke umiddelbart kan finde ud af hvilket bogstav det handler om, kan man enten låne et hæfte om HTML på biblioteket, eller man kan gå ind på følgende hjemmeside: <http://www.html.dk/dokumentation/tegn/iso.asp>, hvor alle koderne findes.

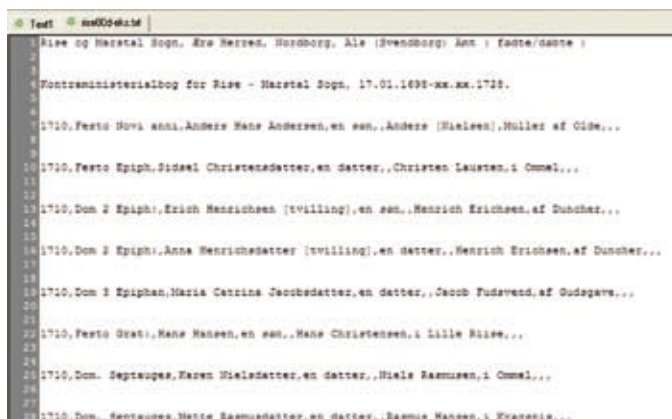
Når alle ISO-koderne er udskiftet, skal man ned i bunden af dokumentet og have slettet alle de linier, der står efter det sidste navn i listen.

Kort om ISO-koder

Her kommer lige et par af de mest almindelige ISO-koder: **æ** = æ (læs "a e lig"), **ü** = ü, **ÿ** = ÿ, **ó** = ó og **â** = â, hvis det første bogstav efter **&** er et stort bogstav f.eks. **Æ**; så er det et **Æ** osv.

Oprettelse af en database

Når alle rettelserne er klaret, skal filen gemmes, den skulle nu gerne se ud som figur 7. Dvs. en linie tekst, to tomme

Figur 7. Nu er dokumentet rensat og der er tekst i hver tredje linie.

linier, en linie tekst, to tomme osv. I filen er i første omgang valgt at lade overskrifterne blive i dokumentet. Disse linier slettes, når dokumentet senere importeres i et regneark. Til den tid indsætter man også overskrifterne til de enkelte kolonner. Kolonneoverskrifterne kan findes i nogle hjælpevinduer på virgo-fyn's hjemmeside.

Herefter skal filen indlæses i et regneark som en "datafil". Det gøres ved, at man går op i menulinien og vælger emnet **Data**, derved fremkommer en række valgmuligheder. En af de nederste hedder: **Importer externe data**. Den mulighed udpeges, hvorved fås: **Importer data...**

Der fremkommer nu en Åben-filer dialogboks. I den søger man frem til den fil, man lige har gemt, det er nemlig den, der skal importeres.

Når filer er valgt, og der er trykket **[Åben]**, fremkommer en dialogboks. I den dialogboks skal der vælges **Afgrænset** i feltet med **Oprindelig datatype**. Læg mærke til feltet med teksten fra filen nederst i **Datavisning**. Derpå klikkes på **[Næste]**.

Derved fremkommer en ny dialogboks. Her sætter man mærke ved **Komma** i feltet med **Afgrænsere**, hvis der er markering i andre felter, skal disse markeringer slettes. Derved får man et nyt billede af teksten i feltet **Datavisning**. Den er nu blevet opdelt i kolonner.

Der kan nu klikkes på [**Udfør**]. Hvorefter man i regnearket udpeger, hvor listen skal indsættes. (Se mere om import af data i Slægt & Data, nr. 1, 2007).

De sidste rettelser med en makro

Når listen er hentet ind i regnearket, skal vi have lavet en lille makro til at fjerne de tomme linier i tabellen.

Opret nu en makro (Se Slægt og Data, nr. 1, 2007). Den skal blot fjerne én hel linie i regnearket. Den får navnet **Slet2Linier**, og man vælger at bruge **Ctrl+R** som genvejstast. Derpå har man en makro med en kode, som er vist i figur 8.

```
Sub Slet2Linier()  
|  
| Slet2Linier Makro  
| Makro indspillet 08-01-2008 af Henning Karlby  
|  
| Genvejstast:Ctrl+r  
|  
| Selection.EntireRow.Delete  
End Sub
```

Figur 8. Først oprettes en lille makro, som sletter én linie i regnearket.

Når man via menuen har fjernet en linie i tabellen, stopper man afspilningen af makroen.

Man vælger nu **Makro** og går derpå til **Redigering** af makroen.

Man kommer nu ind til koden i makroen, figur 8. Den skal nu rettes til, således at den kommer til at se ud som figur 9. Man sætter derpå markøren i den første af de tom-

```
Sub Slet2Linier()  
|  
| Slet2Linier Makro  
| Makro indspillet 08-01-2008 af Henning Karlby  
|  
| Genvejstast:Ctrl+r  
|  
| Dim iTæller As Integer  
|  
| For iTæller = 1 To 100 ' Tallet efter "To" skal være lig med AntalletLinier/3  
| sCell = ActiveCell.Address ' Adressen på startcellen  
| Selection.EntireRow.Delete ' Sletter en hel række  
| Selection.EntireRow.Delete  
| ActiveCell.Offset(1, 0).Activate ' Flytter 1 række nedad  
| Next  
End Sub
```

Figur 9. Der rettes i makroen, indtil man har en tekst, som vist i listen her. Den vil derpå være i stand til automatisk at fjerne alle de tomme dobbeltlinier.

me dobbeltlinier, hvorefter makroen sættes til at arbejde.

For – Next løkken skal mindst løbe et antal gange, der svaret til antallet af linier i regnearket divideret med 3.

Nu er man klar med sin database. Som man kan arbejde med, som beskrevet i Slægt og Data, nr. 1, 2007, såfremt man ikke har det pågældende nummer af Slægt og Data, kan man læse om emnet på www.karlbys.dk/fit/lek-11.

I H.C. Andersens fodspor

I forbindelse med årets generalforsamling inviterer DIS-Danmark på en spændende gåtur i H.C. Andersens fodspor gennem Odense.

H.C. Andersens fødeby har ændret sig meget, siden han var barn. Men der er bevaret bygninger og områder i byen, der stadig ser ud, som de gjorde, da digteren trådte sine barnesko her.

Rundt i bymidten findes i fortovet tretten kvadratiske granitsten, der markerer, at stederne har tilknytning til H.C. Andersen. Stenene er udsmykket med Andersens klip, Solhovedet:

Vi når ikke alle tretten lokaliteter - tiden, samt vejret må afgøre, hvor lang turen kan blive - men vi bliver guidet af byens professionelle guider.

Dengang havde Odense 6.000 indbyggere, og man kunne gratis parkere sin hest og vogn på Flakhaven - det går ikke længere, så tjek hellere byens parkeringsmuligheder inden du kommer.

<http://www.odense.dk/Topmenu/ByMilj%C3%B8/Trafik/Biler/Parkering.aspx>

Tidsplanen ser således ud: Vi mødes kl. 12.15-12.30 i Odense Stadsarkivs lokaler. Efter formandens velkomst opdeles vi i hold. Kl. 12.45-14.00 følger vi digterens fodspor, og kl. 14 serveres der kaffe, inden vi kl. 14.30 går i gang med generalforsamlingen.

Af hensyn til guide-indforskrivning og kaffe-brygning modtager H.C. Andersen (bestyrelsesmedlem!) gerne tilmeldinger på h.c@andersen.mail.dk

På gensyn til generalforsamlingen

En bemærkning i kirkebogen

Af Kurt Padkær

Humlevej 5

8500 Grenaa

Tlf. 86 32 50 56

E-mail lone.kurt@stofanet.dk

Mine tip-3 oldeforældre var Christen Pedersen og Hedvig Nielsdatter. De levede begge hele deres liv i Hjorthede sogn, Middelsom Herred i Viborg Amt. De var født i henholdsvis 1799 og 1801.

Under min søgen efter deres død og begravelse, stødte jeg på en bemærkning i kirkebogen i forbindelse med Hedvigs død, den 28. marts 1847; der stod: "Hendes død fremskyndet ved voldshandling af hendes mand", og med en lidt anden skrift var der tilføjet "Han blev idømt 4 års tugthusstraf, afsoning påbegyndt den 5. januar 1848".

En bemærkning af denne karakter kan nok få de fleste slægtsforskere til at lette lidt i stolesædet, for det er klart, at der her ligger en historie, der venter på at blive afdækket. Det er også klart, at det ikke er de traditionelle arkivalier, der skal anvendes, men arkivalier fra de forskellige retsinstanser og fængselsvæsenet, der skal granskes.

Mange spørgsmål

Der melder sig naturligt en mængde spørgsmål om, hvordan man griber undersøgelsen an: Hvor skal man begynde? Hvordan var retsvæsenet sammensat på den tid? Hvem var anklagemyndigheden? Hvordan foregik en retssag? Hvordan var forholdene i et tugthus? Og mange andre.

Mit bedste holdepunkt var kirkebogens oplysning om, at afsoningen var påbegyndt den 5. januar 1848. Det var nærliggende, at afsoningen havde fundet sted i Tugt- og Forbedringshuset i Viborg.

På LA i Viborg fik jeg adgang til fangeprotokollen for Tugthuset, og her kunne jeg konstatere, at Christen

var blevet indsat den 5. januar 1848 om eftermiddagen og havde fået tildelt løbenummer 5347. Desuden fremgår det af fangeprotokollen, at der den 5. august 1847 er afsagt dom i denne sag ved Middelsom og Sønderlyng Herredsret, at der den 1. november samme år er afsagt dom ved Landsretten, og endelig at Højesteret har afsagt dom i sagen den 22. december 1847.

Dommene ved Herredsretten for Middelsom- og Sønderlyngs Herreder findes på LA i Viborg, og når man kender datoen for domsafsigelsen, er det ikke svært at finde selve dommen, der i dette tilfælde har nr. 58/1847.

I dommen gives Herredsrettens opfattelse af hændelsesforløbet, og der afsiges dom. Af dommen fremgår det, at Christen ikke var den eneste anklagede i denne sag. Hans far, Peder Pedersen, stod anklaget for ikke at have forsøgt at hindre den eller de handlinger, der førte til Hedvigs død. Dommen over Christen lød på 8 års Fæstningsarbejde, mens hans far blev frifundet for alle anklager.

En gemt flaske

Hændelsesforløbet er i korte træk følgende: Søndag den 28. marts 1847 (Palmesøndag) var der om eftermiddagen indkaldt til møde hos en gårdmand i Hjorthede, hvor der skulle diskuteres transport af korn til fattighuset. I dette møde deltog Christen Pedersen. Under mødet, der varede til omkring kl. 18, blev der udskænket brændevin, og der blev budt på en bid brød.

Da han kom hjem omkring kl. 18 blev der spist aftensmad, hvorefter han sammen med sin far Peder Pedersen røgtede kreaturerne. Hedvig hjalp til med at fodre kalvene, hvorefter hun igen gik ind i stuehuset.

Fra gården kunne Christen se, at Hedvig var inde i storstuen. Han havde en fornemmelse af, at hun om eftermiddagen havde drukket, og han gik derfor ind i storstuen for at se efter, om hun der skulle gemme brændevin. Han fandt en flaske med en del brændevin i, som han tog med sig ud i loen, hvor han gemte den under noget halm.

Padkær-Viborg tugthus:

Det eneste billede, der så vidt vides, eksisterer af tugthuset i Viborg er denne lille tegning af muremester Chr. Gullev, f. 1806, der har afbildet bygningen, som han husker den fra sin barndom.

Det sidste, han gjorde, var at trække hestene hen til en dam, der var i gårdens umiddelbare nærhed, for at vandre dem. Herunder syntes han, at den ene hest trak lidt på det ene ben, og han ville derfor ride en tur på den for at se, hvor slemt det var. Da han passerede gården, så han sin kone på vej over gårdspladsen mod stuehuset.

Da Christen var færdig i stalden, gik han igennem laden for at tage den gemte flaske med sig ind. Flasken var imidlertid borte.

Dødsfald

Da han kom ind i stuen, spurgte han sin kone og sin far, der begge opholdt sig der, om de kendte noget til den forsvundne flaske. Faderen svarede, at han ikke kendte noget til den, og hans kone undlod at svare. Kort efter meddelte Hedvig, at hun ville gå i seng, da hun ikke havde det så godt. Hun var imidlertid ikke i stand til at rejse sig fra stolen uden hjælp.

Christen hjalp hende ind i sovekammeret, men havde besvær med at få hende lagt på sengen, da hun var temmelig tyk og ude af stand til at hjælpe til selv. Det blev han så irriteret over, at han skældte hende ud. Hun tog til genmæle, og det endte med, at Christen gav hende et par lussinger. Da dette ikke fik hende til at tie stille, lagde han hånden på hendes mund, indtil hun var faldet til ro.

Christens far havde under det passerende opholdt sig i stuen, og da Christen kom ud til ham, formanede faderen ham til at styre sit temperament.

Senere på aftenen ville Christen gå ind i sovekammeret for at hjælpe sin kone med at komme af tøjjet og rigtigt i seng, men han kunne ikke vække hende og blev derfor bange for, at hun måske var blevet meget syg. Han fik sin søn, der ikke havde været hjemme hele dagen, men var kommet tilstede i løbet af aftenen, til at køre efter lægen. Lægen boede i Ørum, hvilket var en tur på ca. 2 timer hver vej, så det var sidst på natten, før lægen ankom. Han undersøgte Hedvig, men kunne ikke med sikkerhed fastslå, om hun var død. Han beordrede derfor, at der de

næste 24 timer skulle være en person hos hende, og at hun ikke måtte flyttes.

Der skulle naturligvis foretages ligsyn, hvilket blev udført af sognefogeden og degnen. På grund af lægens påbud om 24 timers ro til Hedvig kunne ligsynet ikke foretages før tirsdag den 30. marts.

Afhøringer

Af Middelsom Herreds Politiprotokol fremgår det under sag nr. 29/47, at der den 31. marts er afholdt et møde i Viborg Stiftsamt, hvor det er blevet besluttet at undersøge dette dødsfald nærmere, og der ankommer derfor den 1. april en herredsdommer til Hjorthede for at foretage denne undersøgelse. Stiftsamtet var dengang offentlig anklager.

Men hvordan har Viborg Stiftsamt fået kendskab til denne hændelse? Af bilagene til sagen, der også findes i arkivet, fremgår det, at Stiftsamtet har reageret på en henvendelse fra præsten for Hjermind, Lee og Hjorthede sogne, Pastor Bjerregaard, der på vegne af ligsynsmændene henleder Stiftsamtets opmærksomhed på forholdet og beder om en hurtig reaktion, og det må man bestemt sige, at han får. Når man tager de kommunikationsmidler, der var til rådighed, i betragtning, er det næsten utroligt, at anmeldelsen er foretaget om tirsdagen, og torsdag ankommer undersøgelsesdommeren til Hjorthede.

Der bliver foretaget afhøringer af såvel Christen som hans far samt en del vidner. Af vidneforklaringerne fremgår det, at det ikke var ualmindeligt, at der i den pågældende gård var skænderier og også egentlige slagsmål imellem mand og kone, når de havde drukket for meget brændevin.

I politiprotokollen beskrives det i detaljer, hvordan gården var placeret i landsbyen, og hvordan stuehuset var indrettet. Ved at bruge Kort- og Matrikelstyrelsens hjemmeside var det ret nemt at fastslå gårdens placering samt dens matrikel nummer. På Lokalarkivet i Bjerringbro havde de matrikler fra godset Himmestrup, som denne

gård hørte under, og heraf fremgik det, at mit første gæt på, hvilken gård det drejede sig om, kunne bekræftes, idet matriklen angiver såvel ejer som beboer af de enkelte gårde og huse.

Obduktion

Den 2. april ankommer der fra Viborg to læger, der skal foretage en obduktion af den afdøde. Deres rapport og konklusioner findes også i bilagene til sagen på arkivet. Rapporten er meget detaljeret og giver en nøjagtig beskrivelse af de observationer, lægerne foretager under deres undersøgelse. De foretager endog kirurgiske indgreb for at undersøge hjernen på den afdøde og de indre organer. Alt er beskrevet i detaljer. Deres konklusion bliver, at Hedvig er død af en hjerneblødning, men de kan ikke med sikkerhed sige, om hjerneblødningen ville være indtruffet, hvis ikke Christen havde slået hende.

Obduktionen er tilsyneladende stort set foregået som nu til dags. Det mest særprægede var nok, at det hele fandt sted i gårdens storstue.

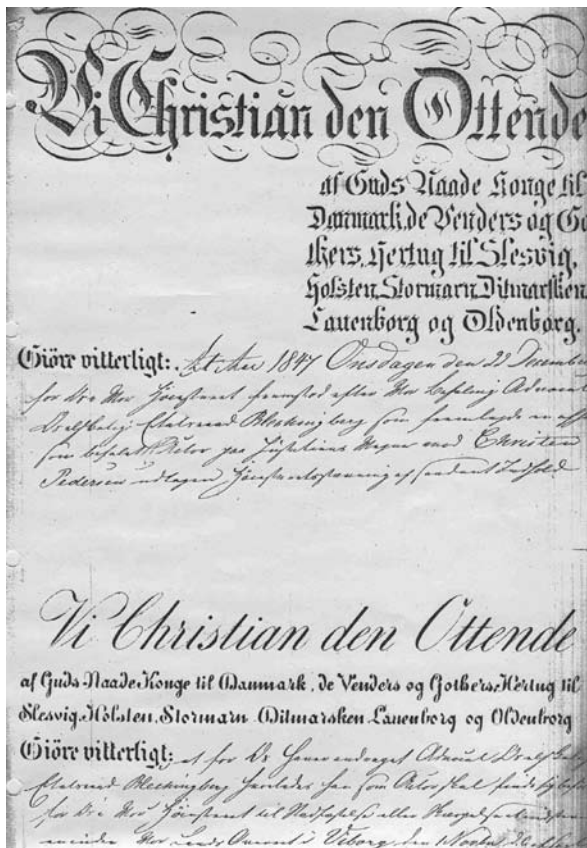
Tydningen af lægernes rapport var ikke uden problemer, da den indeholdt en del latinske udtryk og andre lægelige fagudtryk. Jeg er imidlertid så heldig at være gift med en sygeplejerske, og hendes viden kom til god hjælp i den del af opklaringsarbejdet. Rapporten er dybt imponerende med sine mange detaljer og små observationer.

I arresten

Til sidst indrømmer Christen, at han har slået sin kone, men han mener ikke, at dette slag, der er udført med flad hånd, kan være skyld i hendes død.

Efter afhøring af vidnerne mener Herredsdommeren, at han kan skride til arrestation af såvel Christen Pederesen som hans far, og det sker den 3. april. De føres begge til arresten i Viborg, der dengang lå i kælderen under den bygning på Domkirkepladsen, hvor der nu er Skovgårdsmuseum. I forbindelse med arrestationen, udarbejdes der et signalement af dem begge. Dette signalement findes i arre-

Padkær-dom:
Forsiden af
Højsteretsdommen i
Christen Pedersens sag.

stens fortegnelse over indsatte og giver en god forestilling om, hvordan de har set ud - når der nu ikke eksisterer noget fotografi af dem.

Af retsprotokollen fremgår det, at Christen Pedersen den 7. april beder om at blive stillet for en dommer, hvor han bekræfter det hændelsesforløb, som undersøgelsesdommeren tidligere havde stykket sammen ved hjælp af vidnerne. Det samme gør hans far, og efter retsmødet løslades de.

Forsvarerens indsats

Det kan undre, at der ikke på noget tidspunkt er en forsvarer inde i retsmøderne, men efter datidens retspraksis kom forsvareren først på "banen", når alle undersøgelser var afsluttet, og stiftsamten havde besluttet, at der skulle fældes dom i sagen. Der afholdtes således ikke åbne retsmøder, hvor en forsvarer har mulighed for at afhøre vidnerne på samme måde, som undersøgelsesdommeren kunne. En anden ting, som vi nu ville studse over, er, at anklagers og forsvarers indlæg indleveres skriftligt til retten, og denne træffer herefter sin afgørelse, uden at nogen af parterne er tilstede.

Anklageskriftet er færdig den 25. maj og lyder for Christens vedkommende på mord, og for hans far lyder det på medvirken til mord. Det er to meget alvorlige anklager, som for Christens vedkommende i værste fald kunne medføre dødsstraf. Det betyder samtidig, at såvel Christen som hans far igen indsættes i arresten i Viborg. Peder Pedersen løslades dog igen den 17. juli på grund af sygdom (iflg. Fangeprotokollen).

Den forsvarer, som Christen og hans far får tildelt, er en yngre jurist. Hans indlæg findes som bilag til sagen, og man må sige, at han har gjort et godt stykke arbejde med at pille retens anklage fra hinanden, og han konkluderer til sidst, at denne sag aldrig var blevet rejst, hvis ikke Hedvig netop på dette tidspunkt havde fået en hjerneblødning. For det forhold, at en ægtemand gav sin kone en afstraffelse i form af bank, ville efter datidens forhold ikke føre til en sag ved retten.

Dommen

Men uanset forsvarerens indlæg falder der dom i sagen torsdag den 4. august 1847, og som sagt lyder dommen over

Christen på 8 års fæstningsarbejde, og hans far frifindes. I første omgang slap Christen jo da med livet i behold, men en sag af denne karakter gik dengang automatisk igennem alle 3 retsinstanser, så der var stadig mulighed for, at dommen kunne skærpes.

Den 1. november falder der så dom ved Viborg Lands- og Overret; her nedsættes straffen for Christen til 3 års tugt- og forbedringshus, mens hans far igen frifindes.

Den 22. december afsiger Højesteret dom i sagen, og straffen til Christen skærpes til 4 år i tugt- og forbedringshuset, mens hans far igen frifindes. Højesteret lå også dengang i København, og ikke før den 4. januar 1848 forkyndes dommen for Christen, der stadig sidder i arresten i Viborg, og først fra dette tidspunkt begynder afsoningen. De måneder, han har siddet i arresten, godskrives ikke.

En vis nedsættelse af straffen for den tid, han havde tilbragt i arresten, kunne ellers nok være på sin plads, de kummerlige forhold taget i betragtning.

Fængselsforhold

En arbejdskollega henledte min opmærksomhed på en betænkning, der omkring 1842 var udgivet af Professor dr. phil. C.N. David om forholdene i de danske fængsler og arresthuse. Denne betænkning findes på Statsbiblioteket i Århus, hvor jeg havde lejlighed til at studere den og kopiere de sider, der var af særlig interesse. Det er en meget detaljeret beskrivelse af det daværende fængselsvæsen, udført af en person, der udover kendskab til de danske fængsler, også havde et indgående kendskab til engelsk og amerikansk fængselsvæsen. Betænkningen beskriver i detaljer, hvordan disse institutioner drives, hovedsageligt af privatpersoner. Der er for alle institutioner en nøje gennemgang af hvert eneste rum med en beskrivelse af, hvad det anvendes til, samt hvordan dette harmonerer med de regler, som regeringen har udstedt. I langt de fleste tilfælde er forholdene for de indsatte langt dårligere, end reglerne foreskriver. Det gælder

alle områder, fra hvor mange kubikmeter luft, der skal være pr. indsat, til de sanitære forhold og bespisningen. Professor David mere end antyder, at de penge, der betales af de offentlige midler til drift af tugthuse og fængsler, forsvinder ned i de forkerte lommer.

En anden interessant ting i denne betænkning er en diskussion af hele formålet med at straffe folk og en vurdering af, om de efter udstået straf er blevet bedre borgere, eller om det modsatte er tilfældet? Professor Da-

vid sætter et stort spørgsmålstejn ved det nyttige i at straffe på den måde, man gør. En diskussion, vi også i dag kender.

Konklusion

En foredragsholder sagde for nogle år siden under et foredrag om kilder i slægtsforskning, at de, der havde aner, der enten havde været i berøring med de sociale myndigheder eller i konflikt med loven, var meget heldige, for i disse tilfælde var det muligt at finde

næsten uanede mængder af informationer om deres liv og levned. Det har jeg erfaret er rigtigt, selv om det måske ikke altid er de letteste kilder at gå til, bl.a. på grund af sproget, der jo i visse tilfælde kan synes ganske knudret for et moderne menneske.

Christen Pedersen blev løsladt den 5. januar 1852, hvorefter han vendte tilbage til Hjorthede som aftægtsmand hos sin søn og svigerdatter, der havde overtaget fæstet på gården. Han døde den 23. maj 1857.

Nyt DIS-projekt: DIS-Arkiv

Ruben Højmark

E-mail: hojmark@dis-danmark.dk

DIS-Træf koordinator

Forberedelserne er nu så langt fremme, at projektet DIS-Arkiv kan startes.

Tanken med DIS-Arkiv er nu og i fremtiden at gøre materialer, som er overdraget fra medlemmerne til DIS, tilgængelige for andre slægtsforskere på visse vilkår.

Vilkår

Medlemmet deponerer sit slægtsforskermateriale lagret på datamedie. Hvornår og på hvilken måde materialet disponeres, bestemmer DIS-medlemmet selv gennem en aftale med DIS-Danmark.

DIS-Danmark har i 2006 fået Datatilsynets tilladelse til at opbevare materiale med oplysninger om nulevende personer.

Medlemmet tilbydes muligheden for at skrive et "slægtsforskertestamente", der kan opbevares i medlemmets bankboks sammen med kopier af CD'er m.v., så de pårørende kan håndtere materialet på den ønskede måde.

DIS-Arkiv modtager i første omgang *kun* materialer på databærende

medier. (CD, DVD). Skulle DIS-Danmark mod forventning ophøre med at eksistere, vil materialet blive overdraget til en arkivinstitution.

Opbevaring af det deponerede

De modtagne gedcom-filer indlæses i DIS-Træf og kopieres i to eksemplarer, der efterfølgende vil blive opbevaret på to forskellige geografiske steder.

Det indsendte materiale må ikke betragtes som endeligt. Der vil altid være en mulighed for at udbygge eller erstatte dele heraf. (Rart at vide at der findes en sikkerhedskopi af dine slægtsdata, hvis uheldet er ude).

Da der med jævne mellemrum kommer opdateringer til programmer, vil dit datamateriale også blive opdateret.

Slægtsforskertestamente

Slægtsforskertestamentet er beregnet til at fortælle de efterlevende, hvordan medlemmets slægtsdata skal behandles og videregives. Her er det ikke nødvendigt, at DIS-Danmark direkte er indblandet. Men formularen gør, at

de efterlevende ikke behøver at spekulere på, hvordan du vil have det gjort.

Tilgængelighed

Gedcom-filer vil blive tilgængelige via DIS-Træf på en sådan måde, at hvis der søges i data, der er afleveret i DIS-Træf fra DIS-Arkiv, så vil der ved søgningen blive henvist til den ansvarlige for DIS-Arkiv. Den ansvarlige vil så videregive oplysninger om den søgte person, og kun om denne. De afleverede slægtsdata bliver på denne måde ikke tilgængelige for direkte søgning.

Formularer

Formularerne *Aftale* og *Slægtsforskertestamente* kan bestilles hos DIS-Danmarks ekspedition eller hentes og udskrives hjemme i PDF format fra DIS-Arkivs hjemmeside.

DIS-Arkivs adresse er:

dis-arkiv@dis-danmark.dk

Ansvarlig for DIS-Arkiv er:

Ruben Højmark:

dis-arkiv@dis-danmark.dk

Et regnskab

Flemming Næsland
48 17 26 95
flemming@naesland.dk

At arkivalier er meget mere end kirkebøger og folketællinger, har vi for længst opdaget, og er man derudover så heldig at have en ane, der har været på kant med loven, kan oplysninger om denne blive ganske omfangsrige.

Min tipoldefar Torben Pedersen fra Slangerup var anklaget adskillige gange i sit liv, og hver gang måtte han gennem mange forhør. Disse forhør kan man læse i politiprotokollerne og forhørsprotokollerne.

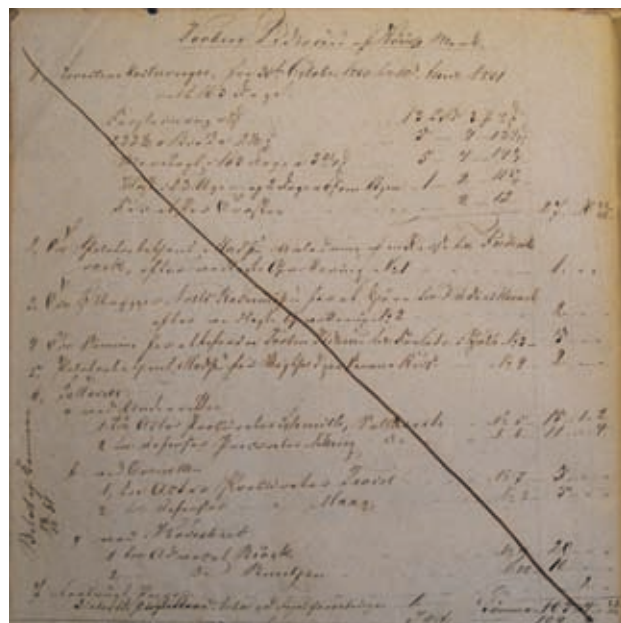
Min tipoldefar var i 1850 til marked i Frederikssund, hvor han blev pågrebet med en pakke, som han havde fjernet fra en henstående vogn. Pakken viste sig at indeholde et pund grøn sæbe til en værdi af 14 skilling.

Dette tyveri fandt sted den 25. oktober, men først den 30. oktober blev han arresteret. I arrestprotokollen hos Frederikssund byfoged indføres nu Torben Pedersen (Se nedenstående).

De første data er indført ved arrestationen og de sidste, da sagens udfald er endeligt.

Det første forhør i sagen finder sted dagen efter – den 31. oktober. Mange vidner bliver i de følgende dage indkaldt og må afgive forklaring om det passerede. Den 4. januar 1851 falder så dommen i Frederikssund Kjøbstads Extraret:

Tiltalte husmand Torben Pedersen af Hørup mark bør hensættes til arbejde i Kjøbenhavns Forbedringshus i 18 maaneder og udrede samtlige af sagen flydende omkostninger.

Men Torben Pedersen har i alle disse forhør nægtet at være tyv og appellerer til Landover-, Hof- og Stadsretten, der den 14. februar samme år stadfæster dommen, og Torben må nu betale nye omkostninger til procuratorerne ved denne instans.

Men Torben nægter fortsat og appellerer til højesteret, der behandler sagen og afsiger dom den 28. marts.

Straffen nedsættes nu til 8 måneder i forbedringshuset, men der er naturligvis nye omkostninger, da også advokaterne i højesteret skal have sæler.

Torben har i al den tid siddet i arrest i Frederikssund og bliver nu overført til forbedringshuset den 10. april 1851. Naturligvis skal der betales for dette ophold i arresten, og i "Regnskabsbog for Arrestant Omkostninger" hos Frederikssund byfoged ses følgende (se skema næste side):

Ved ankomsten til Forbedringshuset på Christianshavn indføres Torben Pedersen nu i Protokol over Mands-

Arrestantprotokollen Frederikssund byfoged

Løbenummer	110
Navn, Stilling og Fødested	Torben Pedersen, Husmand, Hørup Mark
Alder	60
Signalement	Godt voksen, rødt hår, blå øjne, iført blå trøje, grå benklæder, støvler
Arresteret	30. oktober 1850
Under hvis jurisdiktion	Frederikssund
Af hvilken årsag	Tyveri
Sagens udfald	Højesteretsdom
Udgået af arresthuset	10. april 1851
Sum af arrestdage	163
Anmærkning	Kørt til Frederiksværk og træsko købt hos Hall 2 mark 12 skilling. Fra 15. februar 1 pund brød Aflleveret den 10. august 1851 til Forbedringshuset i 8 måneder

Betalt Madsen

fanger. og her er naturligvis også data, der skal registreres.

Signalementet af Torben Pedersen fortæller nu at han er 64 ½ tomme høj, har proportioneret figur, stærke lemmer, rødbrunt hår, blå øjne, bred, flad næse, sund ansigtsfarve, taler dansk, kan læse, men ikke skrive.

Også tidligere straffe anføres, og ligeledes hvad Torben Pedersen medbragte:

35 skilling, og af klædningsstykker: 1 skjorte, 1 blå klædestrøje, 1 par gamle vadmelsbuxer, 1 brun vest, 1 nat-trøje, 1 islandsk trøje, 1 par underbukser, 1 par strømper, 1 par sokker, 2 små tørklæder, 1 hue, 1 par træsko.

Og løsladelsesdatoen den 10. december 1851.

I Regnskab for Slingerup Land-sogns Fattigvæsen kan man læse, at der i 1850 er udbetalt 3 rbd. 4 mark 8

skilling til Torben Pedersens familie. Den bestod på det tidspunkt af 2 ukonfirmerede børn og en datter på 17 år.

Så det var en dyr sæbe: Først 163 dage under arrest og dernæst 8 måneder i Forbedringshuset.

PS. Jeg har gået regningen igennem, og den stemmer. 1 Rigsdaler = 6 mark = 96 skilling.

Torben Pedersen af Hørup Mark

1.	Arrestomkostninger, fra 30te oktober 1850 til den 10. april 1851 i alt 163 dage			
	Forplejning á 8 sk.	3 Rbd.	3 mark	8 skilling
	222 ½ pund brød á 2 ½ sk.	5 ---	4 --	12 ¼ sk
	Varetægt i 163 dage á 3 3/7 sk.	5	4	14 6/7
	Vask i 23 uger og 2 dage 6 skilling om ugen for et par træsko	1	2	11 5/7 sk.
		27 Rbd.	10 mark	23/28 sk.
2.	Til politibetjent Madsen i anledning af en rejse til Frederiksværk efter vedlagte kvittering No. 1	1		
3.	Til ølbrygger Niels Rasmussen for at køre til Frederiksværk efter vedlagte kvittering No. 2	2		
4.	Til samme for at befordre Torben Pedersen til Forbedringshuset i København No. 3	5		
5.	Politibetjent Madsen for vagthold på samme rejse No. 4	2		
6.	Salairer			
	a. ved Underretten			
	1 til actor procurator Schmidth, salairer, etc. No. 5	15	1	2
	2 til defensor procurator Nehring, do No. 6	11		4
	b. ved Overretten			
	1 til actor procurator Troil No. 7	5		
	2 til defensor procurator Maag No. 8	5		
	c. ved Højesteret			
	1 til advocat Brøck No. 9	20		
	2 til advocat Buntzen No. 10	10		
7.	Forbrugt papirer		2	
	Diæter til Justitsraad Arboe ved fogedforretningen	1		
	Ialt	104 Rbd.	4 m.	23/28 sk.

I venstre side af margenen: betalt af kærneren 22/12 51

Forslag til vedtægtsændringer

Med henblik på at sikre en udvikling frem mod dannelsen af endnu flere lokalafdelinger under DIS-Danmark foreslår bestyrelsen følgende ændringer i vedtægterne:

I opremsningen af formål i vedtægternes punkt 2 indføjes mellem nuværende anden og tredje linie følgende tekst:

”At støtte oprettelsen af lokalforeninger under DIS-Danmark.”

Efter nuværende pkt. 3 medlemmer indføjes nyt punkt 4 med følgende tekst:

”Lokalforeninger skal udforme deres egne vedtægter, der dog ikke må være i strid med DIS-Danmarks vedtægter. Lokalforeningens navn skal indeholde ordene DIS-(lokaltitet)”

Efterfølgende nummereringer ændres som en konsekvens heraf.

Indkaldelse til

DIS-Danmarks generalforsamling 2008

Lørdag d. 5. april 2008 kl. 14.30

**Stadsarkivet i Odense,
Klosterbakken 2,
5000 Odense C.**

Kørselsvejledning på dette link
[http://www.odense.dk/Topmenu/ByMiljø/
Stadsarkivet/Hvor%20bor%20vi.aspx](http://www.odense.dk/Topmenu/ByMiljø/Stadsarkivet/Hvor%20bor%20vi.aspx)

Tilmelding til generalforsamlingen er ikke nødvendig.

Vedrørende mulighed for spadseretur i H.C. Andersens fodspor, se andet sted i bladet.

DAGSORDEN

1. Valg af dirigent
2. Bestyrelsen aflægger beretning for det forløbne år
3. Kassereren aflægger det reviderede regnskab til godkendelse og bestyrelsen orienterer om det løbende budget
4. Behandling af indkomne forslag. Bestyrelsen fremlægger forslag til vedtægtsændringer, se foregående side
5. Fremlæggelse af budget for det kommende kalenderår, herunder fastlæggelse af kontingentet for det kommende år
6. Valg af medlemmer til bestyrelsen + 2 suppleanter
Bestyrelsesmedlemmer
Arne Christiansen (Modtager genvalg)
Ole Degn (Modtager genvalg)
Kathrine Tobiasen (Modtager genvalg)
7. Suppleringsvalg for 2 år
8. Suppleringsvalg for 1 år
9. Valg af 2 revisorer + 1 suppleant
Revisorer
Svend Erik Christiansen (Modtager genvalg)
Ole H. Jensen (Modtager genvalg)
Revisorsuppleant
Knud Spangsoe (Modtager genvalg)
10. Eventuelt.

Bestyrelsens beretning 2007

Vertikalt eller horisontalt, lodret eller vandret. Synsvinklen har i den grad været aktuel i den beretningsperiode, der skal behandles i det følgende. Og det endda i flere forskellige sammenhænge.

Lokale foreninger eller afdelinger

Inden for vores egne rammer har spørgsmålet om det horisontale og vertikale været et næsten permanent tema i drøftelserne om dannelsen af lokalforeninger: Skulle foreningen fortsat bestå af én og kun én centralt

placeret bestyrelse, hvori alle tråde i alle foreningsforhold samledes, eller skulle man i højere grad satse på det brede, horisontale snit med stor grad af bred medbestemmelse gennem en vifte af lokale afdelinger. Rent principielt har såvel den siddende som den på forrige generalforsamling valgte bestyrelse længe meldt klart ud, at vejen frem pegede mod dannelse af et bredt netværk af lokalforeninger. Men ingen i bestyrelsen havde formodentlig forestillet sig, hvor vanskeligt det rent faktisk ville blive at finde den helt

rigtige vej frem. Der var forslag fremme om at skele til, hvorledes man havde grebet sagen an i Norge og Sverige. Men de to landes meget anderledes geografi giver helt andre konditioner og udfordringer i den lokale foreningsdannelse. Samtidig er foreningsstrukturen meget forskellig i de forskellige områder af Danmark, så en ensartet løsning for hele landet ikke dækker behovet for regionalisering af DIS-Danmark.

Helt centralt i vores drøftelser har stået overvejelserne over, hvor meget

”central styring”, der skulle udøves: Skulle den centrale organisation godkendende vedtægter, skulle der afleveres regnskaber etc.? Mindst lige så vigtigt har drøftelserne om medlemskab været: Skulle der være krav om medlemskab af DIS-Danmark for at tillade medlemskab af en lokal forening eller skulle der ikke?

Bestyrelsen har haft forskellige udkast til vedtægtsændringer under debat på flere bestyrelsesmøder. Vi er endt med en helt simpel model, der de facto stiller de enkelte lokalforeninger helt frit. Derved sikres i videst muligt omfang, at de lokale foreningsdannelser kan opnå tilskud fra kommunalt hold. Det bliver spændende at se, hvorledes generalforsamlingen vil forholde sig til forslaget, som er optrykt andets steds i dette nummer af Slægt&Data. Under alle omstændigheder håber bestyrelsen at der vil blive taget endnu flere lokale initiativer. Det må være den rigtige vej frem at sikre den nære forankring.

Sammenslutning på landsplan

Det vertikale og horisontale har også været i spil i relation til drøftelser om DIS-Danmarks forhold til de to andre landsdækkende sammenslutninger, Sammenslutningen af Slægtshistoriske foreninger og Samfundet for dansk genealogi og personalhistorie. Skal vi fastholde den vertikale model hvor vi med lodrette snit deler landets slægtsforskningsinteresserede eller skal vi tænke bredt, tværgående og fælles med fremadrettet samarbejde. Bestyrelsen har drøftet spørgsmålet ved flere lejligheder, senest ved en bestyrelsesweekend i januar måned. For os er der ingen tvivl om, at det ikke giver mening at dele slægtsforskerne op i to grupper: Én med computere og én uden computere. Den logiske og rigtige konsekvens er og skal være samarbejde, et samarbejde som meget vel på sigt kan betyde fusion og derved nedlæggelse af DIS-Danmark som selvstændig forening. Det er vigtigt, at allerede generalforsamlingen i 2008 går aktivt ind i disse overvejelser.

Med henblik på konkretisering af samarbejdet har bestyrelsen inviteret

de to andre landsdækkende foreningers bestyrelser til at deltage i et møde i løbet af foråret. Det vil forhåbentlig blive muligt at omsætte en masse energi til konkret samarbejde ved den lejlighed.

Forholdet til medlemmerne

Det vertikale og horisontale bør også tages frem, når man drøfter forholdet mellem bestyrelsen og medlemmerne. Bestyrelsens rolle og samspil med medlemmerne har været fremme i mange debatter, tråde i forum og udvekslinger af synspunkter ved medlemsmøder. Tonearten har langt fra altid været munter, og det har næppe været muligt at binde alle sløjfer på en pæn og for alle tilfredsstillende måde.

Allerførst er det vigtigt at slå fast, at debatterne i bestyrelsens øjne har været særdeles nyttige og positive. Og selvom der jo langt fra har været tale om revolutionære stemninger, har der på markant vis været stillet spørgsmål ved bestyrelsens reelle fodfæste i medlemsskaren. Selvfølgelig har bestyrelsen gjort sig mange tanker om, hvorfor og hvordan. Ét entydigt svar findes givetvis ikke.

Der er imidlertid næppe tvivl om, at bestyrelsen i dag står i spidsen for en overordentlig velkvalificeret medlemsskare, der for længst har styr på teknologiens mange nuancer. Det lyder måske lidt dumt - men denne nedbrudte autoritet åbner for bare pletter rundt i hjørnerne. Helt uden betydning er det heller ikke, at vi ganske enkelt er mange flere medlemmer nu end for bare 5 år siden. Det givet rent logisk flere nuancer og synspunkter. Den berømte gyldne middelvej er stadig god - men blot blevet vanskeligere at finde frem til.

Paradoksalt nok vil udviklingen mod flere og flere lokale afdelinger/foreninger givetvis gøre det endnu vanskeligere at navigere. Lokale ildsjæle vil med rette føle mere for lokale initiativer end centralt afstukne projekter: Utilfredsheden lurer måske lige om hjørnet. I de kommende år vil vi formodentlig opleve, at det blive mere og mere komplekst at navigere for DIS-Danmark. Først den dag hvor

alle dele af landet er dækket af lokale afdelinger, vil der effektivt kunne blive taget skridt til at føre det landsdækkende organ til alene at være et koordinerende organ ja og det da kun, såfremt det er den vej, man ønsker at udviklingen skal gå.

Bestyrelsen har som en konsekvens af drøftelserne om indflydelse, åbenhed mm. forsøgt tiltag, der forhåbentlig gerne på sigt skulle sikre mere åbenhed og synlighed. Seneste tiltag er en bestyrelsesblog på hjemmesiden. Vi håber mange har været opmærksom på den nye del af hjemmesiden. Det bliver spændende at høre kommentarer på hjemmesiden.

Som noget meget centralt iværksættes i beretningsåret en medlemsundersøgelse. Undersøgelsen blev søsat efter meget nøje overvejelser og omhyggelig kontrol af hvert enkelt spørgsmål. I skrivende stund arbejdes med analyserne af de indkomne svar. Der indkom i øvrigt i alt 1732 svar, heraf under 50 fra deltagere der ikke er medlem - endnu, hvilket vi tillader os at kalde en succes.

Undervisning og foredrag

For nogle år siden var undervisnings- og foredragsvirksomheden gået næsten i stå. For at komme i gang igen ansatte foreningen en undervisningskoordinator med ansvaret for denne vigtige del af vores formidlingsvirksomhed. Ansættelsen bar øjeblikkelig frugt og det myldrede frem med arrangementer i den østlige del af landet. Desværre er det endnu ikke lykkedes at finde en person, der med samme ildhu kunne sparke liv i tingene i Vestdanmark. Bestyrelsen foretager løbende evaluering af tilmeldingerne til de enkelte arrangementer og forsøger hele tiden at finde frem til emner, der i særlig grad har medlemmernes interesse.

Bestyrelsen har i øvrigt taget initiativ til en noget anderledes organisation af undervisningen - bl.a. for at fremme en større aktivitet i først og fremmest Jylland. Her er der nok ikke brug for nye lokalforeninger under DIS-Danmark i et i forvejen velorganiseret foreningslandskab, men snare-

re et koordinerende samarbejde med de eksisterende foreninger.

Hjemmesiden

Hjemmesiden er en særdeles vigtig del af vores virksomhed. Vi er Hanne Marie Rud stor tak skyldig for hendes kæmpe arbejde med at holde fat i alle trådene omkring vores hjemmeside. Der er pt. knyttet ikke mindre end 7 frivillige personer til at udføre en række opgaver med opdateringer etc. Stor tak til dem også.

Der er iværksat et større arbejde med henblik på omlægning af hjemmesiden til et CMS-system. Det er en stor indsats, der primært kan plejes når alle familiemæssige pligter med mad, opvask etc er klaret. Der har været drøftet forskellige aspekter i omlægningen, og alle er meget spændte på, hvad resultatet bliver. Vi har netop knyttet det tidligere bestyrelsesmedlem Flemming Maiborg til projektet. Det er meningen at han skal være tovholder (projektleder), og han kan der ved blive en tiltrængt aflastning for Hanne i arbejdet.

At vores hjemmeside er vigtig fremgår af besøgstallene: Ca. 7500 pr dag!!

Medlemstallet

Antallet af medlemmer er fortsat stigende. Der har ganske vist været en vis stagnation i begyndelsen af beretningsåret. Men nu stiger antallet af nye medlemmer igen markant. Ved slutningen af sidste beretningsperiode havde vi ca. 4600 medlemmer. I skrivende stund er tallet 5000: ikke helt ringe endda!

Bestyrelsesmøder

Odense er blevet det faste mødested for bestyrelsen. I år har der været holdt i alt 4 bestyrelsesmøder suppleret med den traditionelle bestyrelsesweekend, hvor der som altid er mulighed for at drøfte mere principielle spørgsmål. Igennem hele året har vores suppleanter været inddraget i arbejdet som "næsten helt ordinære" bestyrelsesmedlemmer. De deltager i alle møder og løser hver deres specielle opgaver. Det giver en stor ekstra kraft til bestyrelsens arbejde, at der er fire ekstra

hænder til at løfte, ganske særligt fordi 2 bestyrelsesmedlemmer besluttede at forlade opgaven i begyndelsen af beretningsåret. Der var desværre tale om to overordentlig flittige medlemmer, derfor har nogle opgaver lidt under den manglende arbejdskraft.

Det nordiske og det nordtyske samarbejde

Bestyrelsen er i gang med at sondere terrænet med henblik på at udvide samarbejdet med Nordtyskland, som mange danske slægtsforskere har forbindelse til. Det er et vanskeligt område at søge i, men forbindelserne er lige så tætte som til Norge og Sverige.

Bestyrelsen har desuden i flere år deltaget aktivt i det nordiske samarbejde og har sidst haft en stand på de svenske slægtsforskerdage i Halmstad. Det er nødvendigt at sende en lidt større delegation, da spørgelysten hos gæsterne er stor. En stor delegation er ensbetydende med store udgifter. Bestyrelsen overvejer løbende om det fortsat er rimeligt at bruge så mange medlemskroner til denne aktivitet.

DIS-Træf

DIS-Træf ordningen har efterhånden en del år på bagen. Det er blevet en velfungerende størrelse, der lige nu rummer ca. 1,4 millioner poster.

DIS-Arkiv

Efter mange og lange overvejelser er det nu endeligt lykkedes at fastlægge regler for DIS-Arkiv, der skal gøre det muligt for vores medlemmer at testamenter digitalt materiale i DIS-Arkiv, således at det sikres for eftertiden. Ordningen beskrives i dette nummer af Slægt&Data

Slægt&Data

Bladet er som vanligt udkommet med 4 numre. Indholdsmæssigt har udviklingen mod flere artikler med "rent slægtsforskningsmæssigt" indhold taget yderligere fart. Det er dejligt for redaktørerne, at der kommer så mange positive tilkendegivelser om bladet. Redaktionen bestræber sig på et bredt og varieret indhold. Og der er altid brug for nye bidrag.

Redaktionen har valgt at samle såvel trykning som teknisk redigering og opsætning i Grafisk Data Center i Odense. Det har betydet mere rationelle arbejds gange omkring bladproduktionen.

Kildeindtastningerne

Det lille barn er slet ikke noget barn længere og slet, slet ikke lille mere. Det er imponerende at være vidne til den flid og omhu, der lægges for dagen af de mange kildeindtastere. Bestyrelsen vil gerne rette en kæmpe stor tak til alle, der yder et bidrag. Arbejdet fortsætter, den store opgave ud over færdiggørelsen af folketællingerne er kirkebøgerne, og det bliver spændende at se, hvilket produkt DDAs arbejde med ny software til kildeindtastning giver os at arbejde med.

Fremtiden

Det er velset, at bestyrelsen i forbindelse med beretningen ifører sig den visionære optik i et sæt af tanker og ideer om, hvordan udviklingen bør forløbe i de nærmeste år. Forhåbentlig vil rigtig mange møde frem på generalforsamlingen ikke bare for at tage stilling til bestyrelsens ideer og tanker, men så sandelig også for selv at sætte ideer og tanker på dagsordenen i de kommende år. I bestyrelsen mener vi, at det bl.a. er vigtigt at gøre sig overvejelser om følgende forhold:

Samarbejde med de andre landsorganisationer

Samarbejde med de nordiske DIS-foreninger

Samarbejde med Nordtyskland

Vores nye hjemmesidestruktur
Indsatsen omkring DISWiki

.....

listen er åben for nye indspark

Hverken vertikale eller horisontale tilgange kan ændre ved, at det herefter bliver bestyrelsens opgave at omsætte det til konkrete initiativer af så bred interesse som muligt. Det gør vi i sandhed også gerne, blot vi ved, at det er i overensstemmelse med medlemmernes ønsker.

DIS-Danmark - Resultatopgørelse 1.1. - 31.12. 2007 og budgetter

INDTÆGTER	BUDGET <i>just. 2007</i>	REGNSKAB <i>2007</i>	BUDGET <i>2008</i>	BUDGET <i>just. 2008</i>	BUDGET <i>2009</i>
Medlemmer (antal)	0	0	0	0	0
Kontingent i alt	805.000	990.050,00	980.000	1.000.000	1.020.000
Kurser	0	19.850,85	30.000	10.000	10.000
Bibliotekstyrelsen	0	30.906,95	30.000	30.000	30.000
Særnr. i alt	0	5.700,00	0	0	0
Disketter i alt	10.000	5.800,00	5.000	0	5.000
HFH i alt	1.000	0,00	0	0	0
Annoncer	1.000	0,00	2.500	0	2.500
GI Slægt&Data	0	2.135,00	0	0	0
Renteindtægter	16.000	19.052,87	10.000	0	10.000
Diverse indt.	0	0,00	0	0	0
Øredifference	0	(0,84)	0	0	0
INDTÆGTER I ALT	833.000	1.073.494,83	1.057.500	1.040.000	1.077.500
UDGIFTER					
Medlemsmøder	70.000	62.820,00	60.000	80.000	100.000
Mødeleder	60.000	53.878,61	67.000	35.000	0
Nordisk samarbejde	40.000	23.584,42	50.000	50.000	60.000
Nordtysk samarbejde	5.000	1.252,00	8.000	10.000	10.000
Telefonudgifter	16.000	22.000,00	15.000	30.000	30.000
Internet	10.000	6.944,30	6.000	7.000	7.000
Hjemmeside	20.000	18.323,28	30.000	50.000	50.000
Kommunikationsudvalg	220.000	4.138,00	25.000	200.000	40.000
Porto	6.000	1.261,00	4.000	3.000	3.000
Kontorartikler	3.000	2.156,74	3.000	3.000	3.000
Inventar	1.000	4.845,00	2.000	2.000	2.000
Programhjælp	1.000	0,00	0	0	0
Kontingent andre	500	350,00	500	500	500
Lokale afdelinger	5.000	1.120,00	15.000	30.000	30.000
Regnskab og revision	0	7.812,50	10.000	12.000	12.000
Afgift PBS	50.000	45.422,64	50.000	60.000	65.000
Udstilling m.m.	20.000	227,13	1.000	1.000	1.500
Div. administration	1.000	0,00	1.000	1.000	1.000
Generalforsamling	10.000	26.044,92	15.000	20.000	20.000
Bestyrelsesmøder	50.000	35.969,50	50.000	60.000	65.000
Transport	20.000	25.090,60	30.000	30.000	35.000
Eksterne møder	10.000	7.178,53	15.000	15.000	15.000
Bladporto	120.000	137.283,44	135.000	140.000	150.000
Adressering	0	31.287,50	0	0	0
Slægt&Data	210.000	186.134,38	240.000	200.000	260.000
Redigering	70.000	19.980,00	90.000	10.000	10.000
Redakt. udgifter	3.000	1.366,41	3.000	3.000	3.000
Ekspedition	30.000	19.046,49	40.000	40.000	45.000
Ekspeditionsleder	55.000	65.803,92	62.000	65.000	70.000
KIP indtastning	10.000	387,43	5.000	5.000	5.000
DIS-Træf	5.000	6.598,95	10.000	20.000	30.000
Tab/Afskrivning	0	50,00	0	0	0
Gebyr m.m.	1.000	497,17	1.000	1.000	1.500
Forsikring	0	0,00	0	0	0
CD udgivelser	0	0,00	0	0	0
Hensat/Fond	0	0,00	0	0	0
Buffer	0	0,00	14.000	15.000	3.000
UDGIFTER I ALT	1.122.500	818.854,86	1.057.500	1.198.500	1.127.500
ÅRETS RESULTAT	(289.500)	254.639,97	0	(158.500)	(50.000)

Status 2007

AKTIVER 2007

Kasse	230,26
Alm. Brand	196.051,98
Giro 501 2058	111.927,85
Alm. Brand 1	100.000,00
Alm. Brand 2	100.000,00
Alm. Brand 3	100.000,00
Norsk Bank	1.332,00
Likvid beholdning	609.542,09
Tilgodeh.	653,43
Debitor samle	1.545,00
Periodiseringer	25,00
AKTIVER I ALT	611.765,52

Passiver 2007

Saldo 1.1. 2007	141.207,43
Årets resultat	254.639,97
Saldo 31.12.2007	395.847,40
Omkostningskreditore	123.886,50
Forudbet. konting.	91.620,00
Fejlkonto	411,62
PASSIVER IALT	611.765,52

Vor Gunst tilforn

Kilder til dansk forvaltningshistorie
1500-1750

Redigeret af Ole Degn (2007)

Omtalt af Erik Kann

Det hæderkronede selskab "Selskabet for Udgivelse af Kilder til Dansk Historie" udgav i 2007 endnu et bind i serien "Kilder til dansk Forvaltningshistorie" omhandlende perioden 1500-1750. Som de øvrige bind i serien er der her tale om at præsentere centrale kildetyper med så tilpas meget baggrundsinformation, at læserne får et godt afsæt til selv at arbejde videre med kilderne. Med en beundringsværdig stram redigering, er det til fulde lykkedes at give læseren en let og me-

get systematisk indføring i ikke mindre end 89 forskellige kildetyper inden for såvel den centrale som den lokale forvaltning i Danmark. Eftersom udenrigsforvaltningen og militærforvaltningen ikke var medtaget i det bind, der omhandler perioden 1750-1920, omfatter behandlingen af de to forvaltningsområder i nærværende bind i princippet perioden helt op til 1920.

Bogens 89 kildetyper er til syvende og sidst naturligvis udtryk for et valg, og der kan sagtens være ting, man kan savne. Men eftersom de ansvarlige for de enkelte afsnit er særdeles kompetente forskere, er der alt andet lige foretaget nogle kompetente valg, der samlet set giver netop det brede indtryk af de forskellige sagsområder.

Som eksempel på bogens indhold vil jeg gennemgå afsnittet om "Militærforvaltning og udskrivningsvæsen", redigeret af Jørgen Mikkelsen.

Det hele indledes med en kort introduktion til emnet og en litteraturliste til yderligere studier. Der præsenteres i alt 14 kildegrupper spændende fra de vigtige rostjenestetaksationer i 1500 tallet til en søhovedrulle fra Randers købstad 1803. Undervejs har vi stiftet bekendtskab med eksempelvis edsprotokoller, frimandsprotokoller, skibsjournaler og befalingsbøger.

Den vigtige indkvartering af soldater i købstæderne er belyst ved forhandlingsprotokollen fra Helsingør indkvarteringskommission 1776. Læsningen er et spændende møde med

eksempelvis Niels Pedersen Moses hustru, der må forklare sig for indkvarteringskommissionen, eftersom der er kommet klager over det kammer, hun stillede til rådighed for indkvarteringen. Hun forklarer sig med, at det altid har været det samme kammer, hun har stillet til rådighed, og at der aldrig tidligere har været klaget. Hun lover at holde sengeklæderne i god stand og at forsyne senge med frisk halm, og kommissionen "holdt for naar hun efterkom hvad hun havde lovet, at Indkvarteringen da kunde være fornøyet" (s. 257) Afsnittet om indkvarteringen rundes af med kommentarer, redegørelse for lovgrundlaget, vejledning om anvendelsesmulighederne og endelig oplysninger om, hvor man kan finde kildetyperne. Hvad mere kan man så forlange?

Jeg er ganske sikker på, at rigtig mange slægtsforskere kan have udbytte og få inspiration af læsningen, og jeg kan kun anbefale den på det varmeste.

Bogen koster indtil 31. marts 2008 195,00 kroner incl. moms (excl. forsendelse). Herefter bliver prisen 275,00 kroner.

Den kan købes ved henvendelse til Selskabet for udgivelse af Kilder til Dansk Historie
C/O Landsarkivet for Sjælland,
postboks 661
Jagtvej 10
2200 København N.
Tlf. 33143414

Særtilbud

- især til nyere medlemmer

Ekspeditionen har et restoplæg af de seneste numre af medlemsbladet, som sælges så længe lager haves.

Slægt & Data - årg. 2005, nr. 2, 3 og 4 sælges for ialt 35 kr.

Slægt & Data - årg. 2006 sælges samlet for 70 kr.

Slægt & Data - årg. 2007 sælges samlet for 105 kr.

Alle priser er incl. moms og forsendelse.

Henvend dig til Ekspeditionen

ekspedition@dis-danmark.dk eller brug bestillingsformularen på hjemmesiden under medlemstilbud.

Ny lokalforening ser dagens lys

DIS-København Nord

Torsdag d. 3. april holdes der stiftende generalforsamling i Søllerød sognegård kl. 19.00. Vi får hjemsted i Birkerød og i Lyngby kulturhus, det er nemme steder, både hvis man vælger offentlig transport eller kører i egen bil.

Vi håber at se mange mennesker, som vil støtte os i at komme i gang. Hvis I er forhindret i at møde op, er I meget velkomne til at give jer tilkende via mail til:

christensen.ann@gmail.com

På DIS-København Nord's vegne

Ann Christensen

Mit slægtsforskerliv

Inge Leth-Nissen

Ludvig Holbergs Vej 6
8660 Skanderborg
Tlf. 86 52 48 80
Email: ingeln@mail.dk

Da jeg var ung og flyttede til København fra Frederikshavn, spurgte min far mig ofte, om jeg ikke kunne finde mors familie. Hun er adoptivbarn og født i København i 1916.

Det kom jeg nu ikke i gang med dengang, men mor blev indhentet af fortiden i ca. 1988, 70 år gammel. Da modtog hun et brev fra et offentligt kontor, som spurgte, om de måtte udlevere hendes adresse til en navngiven dame. Efter nærmere overvejelser svarede hun ja, og vi fik en ny familie. Det var med nogen bekymring, hun indlod sig på dette nye bekendtskab, men det blev til 10 gode år med en søster, som hun lignede meget.

"Den lille røde"

I 1999, da mor var 82 år, begyndte jeg at notere ned i et lille rødt kladdehæfte, når hun fortalte om sit liv. Nogle gange var det spontant, andre gange planlagt. De første år var det nemt for hende at huske, men i de senere år har jeg spurgt til forskellige hændelser eller læst op, hvad vi nu havde fået skrevet ind i "den lille røde", så kom hun lige i tanke om noget, der også skulle med. Nu er mor blevet 90 år, og fortællingen er afsluttet. Der er ikke mere at tilføje, men hun nyder, når jeg læser op af bogen for hende. Nu er hendes livshistorie renskrevet, og der er sat billeder ind fra hendes album.

Jeg var for nysgerrig til at lade de to dødsattester fra min mors biologiske far og mor ligge. Ihukommende min fars opfordring og med min mors accept, gik jeg i gang med at forske i hendes slægt i 2001.

En helt ny verden

Der åbnede sig en helt ny verden for mig. Besøg på arkiver rundt omkring i

landet, gamle kirkebøger, en helt ny og for mig ulæselig skrift, den gotiske, som jeg måtte lære at læse. Computer, slægtsforskerprogrammer og søgning på Internettet. Indmeldelse i Århus slægtsforskerforening, kurser og meget mere. Det er en mere omsiggribende hobby, end jeg havde anet, men den harmonerer fint med golf som jeg spiller om sommeren, og - ja haven, den må klare sig selv det meste af året.

Vi regnede med, at mors familie var fra København, der var hun jo født, men det viste sig, at hendes oldeforældre begge kom fra Sverige.

Forskningen i deres liv var som at træffe to nye mennesker, som jeg langsomt kom til at kende. Han hed Pehr Assersson og var født i Biuf ved Helsingborg. Hun hed Hanna Andersdotter og var født i Tulseboda, Kyrkhult sogn i Blekinge.

Svensk hjælpsomhed

I Google søgte jeg på Tulseboda, et navn jeg aldrig før havde hørt, men det gav mange resultater. Blandt andre Kyrkhult slægtsforskerforening. Jeg fik straks overtalt min mand til en tur til Sverige - det er også dejligt at spille golf der, og så kunne jeg besøge Kyrkhult. Jeg sendte en mail med navnene på mine aner. Det gav pote med det samme. Jeg fik et venligt brev med besked om, at jeg var velkommen. Desuden havde de vedhæftet en kopi af en bog om gårde og husmandssteder og deres beboere. "Kan sje det er din Anders Svensson?" (Hannas far). Ja, der var det.

Vi tog til Blekinge, og jeg besøgte Slægtsforskerforeningen, som havde til huse i en stor, fin og gammel bygning som viste sig at være lokalarkiv.

De havde ventet mit besøg. Der var en herre, der hjalp mig tilrette, og viste mig det, han havde fundet frem om min slægt.

På et tidspunkt spurgte han, om jeg kunne tænke mig at se torpen, hvor min tipoldemor var født. Det ville jeg gerne, og han kørte mig meget langt ud i en skov til et lille rødt hus.

Huset var ikke det oprindelige, men kælderens til den gamle bygning, som havde været stald, stod der endnu. Damen, der nu ejede huset, kunne fortælle, at hendes far og hans familie havde været naboer til mine aner.

Her følger deres historie.

Sverige

Pehr er født i 1826 i Ohlstorp, Bjuv sogn ved Helsingborg i Sverige. Han er vokset op i fattige kår, sammen med sine 4 søskende. Hans far er tjenestekarl, og sidst i 1840'erne er forældrene "på socknet". Han bor hos forældrene, til han er 16 år i 1842. Da tjener han i Bjuv.

Hanna er født i 1832 i Blekinge i Sverige. Hun er født på en torp, et husmandslod, i Tulseboda ved Kyrkhult. Stedet ligger langt inde i skoven med udsigt til en lille sø.

Der har været ryddet noget jord, som blev dyrket, men faren er "dagsverkstorpere" og skal også, ifølge kontrakten, yde dagsværk for bonden, der ejer stedet.

Hanna er den 4. af 8 søskende i første ægteskab, og der kommer senere 5 til i andet ægteskab. Hun er 8 år, da moren dør.

Hun forlader hjemmet i 1849 ca. 16 år gammel og arbejder et par forskellige steder i sognet.

I midten af 1800-tallet var det hårde tider i Sverige. Der var mangel på ar-

Tomten af stalden i Tulseboda med det nuværende hus i baggrunden.

bejde, og mange valgte at forlade landet. De fleste tog til Amerika, landet, hvor det var muligt at få arbejde og måske endda jord selv. Det var en lang, dyr og vanskelig rejse, som ikke alle slap fra med livet i behold.

Valgte man at rejse til Amerika, var det for livstid. Det var de færreste, som nogensinde kom tilbage til fædrelandet. Det var ikke så dyrt at tage til Danmark, og der var bedre mulighed for at komme hjem, hvis man ville.

Danmark

I Danmark var forholdene for almuen langt fra gode, men helt så elendige som i Sverige var de dog ikke.

Der var mere arbejde at få, og fattige danske arbejdsfolk havde ofte lidt jord til deres hus, således at de kunne dyrke grønsager, og et eller to får kunne græsse, om ikke andet så på grøftkanten.

Svenskerne kom enten til landet på eget initiativ, blev kontaktet af en arbejdsgiver eller kom i kontakt med en "fæstemand", der sørgede for rejsen til Danmark og kontakten til en arbejdsgiver.

I Aarhus Stiftstidende d. 12. juli 1855 bekendtgjorde F. C. Busch, at han modtog bestilling på svenske tjenestefolk, frit leveret i Aalborg, Randers og Aarhus.

I 1855 fragtede agent Busch 1550 svenske arbejdsfolk på dampskib til Jylland, fortrinsvis til Randers.

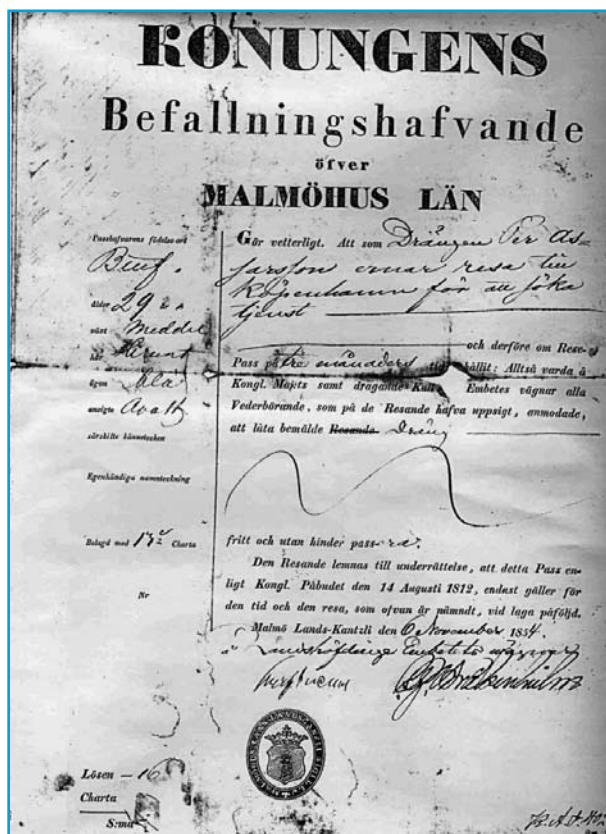
Det var normalt, at karlene selv skulle sørge for at komme fra ankomsthavn til arbejdssted, men pigerne skulle hentes af arbejdsgiveren.

Behag at mærke!

Herved er jeg saa fri at bekjendtgjøre, at jeg modtager Bestillinger paa svenske Tjenestefolk til 1ste November, naar Ordres og Omkostningerne (som er 8 Rdlr. 3 Mk. Stk., frit leverede i Aalborg, Randers og Aarhus) snarest muligt blive mig tilsendte, og har jeg faaet arrangeret Sagerne i Sverrig saaledes, at jeg troer punktligt at kunne udføre de Ordres, der ville blive mig anbetroede.

Viborg Commissionscontoir, den 12te Juli 1855.
F. C. Busch.

Aarhus Stiftstidende d.12. juli 1855.

Pehrs pas udstedt d.7.11.1854.

Hanna og Pehr i Danmark

Om det er F. C. Buschs firma, der har bragt Hanna til Danmark, vides ikke, men lige fyldt 22 år forlader hun Sverige d. 26.11.1855. Hun ankommer til Ølst i Randers amt d. 6. december 1855, 11 dage efter at hun har forladt sognet i Sverige.

Per ankommer første gang til Danmark d. 10. november 1854. Da søger han og får arbejde på Amager. Af hans vandrepas fremgår det, at han er 29 år, middel af bygning, har brunt hår, blå øjne og et ovalt ansigt.

På bagsiden af hans vandrepas, som blev fundet på Landsarkivet i Viborg, kan man følge hans vandringer indtil d.2. november 1856.

Han er en tur tilbage i Malmø, men d. 28. maj 1856 foreviser han sine rejsepapirer i Haslund præstegård Randers amt. Han har da fået arbejde hos gårdmand Laurs Poulsen i Trustrup, Ølst sogn. Her bliver han til d. 1. november 1856, hvor han tager til Mygind.

Når en udlænding søgte arbejde i Danmark, skulle vedkommende, indtil 1862 være forsynet med et rejsepas. Når man ankom til et sogn, skulle man henvende sig i præstegården, hvor

man blev indskrevet i kirkebogen under til- og afgang ligesom alle danske tjenestefolk. Der anførtes også, om man var vaccineret og konfirmeret, hvilket var en forudsætning for f.eks. at indgå ægteskab.

De er begge både vaccineret og konfirmeret.

Hanna starter med at arbejde på en gård i Gl. Ølstvad, lidt udenfor Ølst, Randers amt. Tjenestefolk kaldtes dengang tyende, og i Tyendeloven af 1854 stadfæstedes det underordnede forhold. Husbond havde revselsesret og kunne opdrage og straffe tyendet.

Fra 1862 havde de en skudsmål-bog, en kontrolbog, med oplysninger om fødsel, forældre, dåb, skolegang, konfirmation og påtegninger af arbejdsgiveren. I 1867 blev det forbudt at skrive om opførsel og evner, bogen måtte nu kun indeholde angivelse af tjenestetid og -sted.

De første børn

Hvordan Hanne og Per har mødt hinanden vides ikke, men 1 år efter at Per er kommet til Ølst sogn, får de datteren Ane d. 27. april 1857. Ane dør 3 uger gammel. Ved hendes fødsel arbejder han i Mygind, men da en lille ny

Ane fødes året efter d. 28. marts 1858, er de begge i tjeneste hos gårdmand Niels Mørch i Askildrup (Ølst sogn). Ane bliver døbt 14 dage gammel og kommer i pleje i Rud. Hanne er kort tid efter i tjeneste i Hallendrup, Rud sogn. Er det mon her Ane er i pleje?

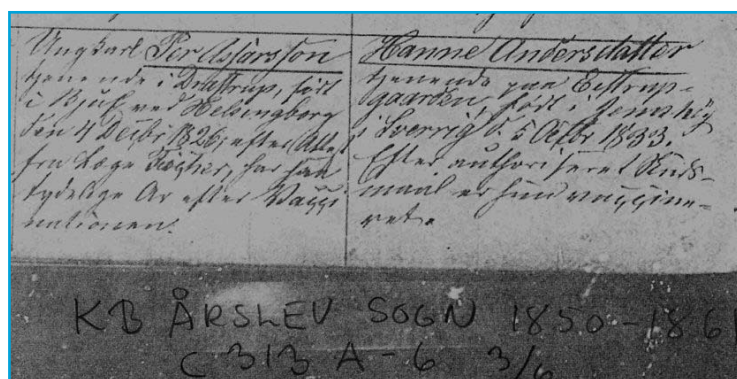
Hanne tager, 8 måneder efter Anes fødsel, tilbage til Ølst og er nu frugt-sommelig i 6. måned. 11 måneder efter Anes fødsel bliver Niels født d. 17. februar 1859. Per er nu i Krstrup syd for Randers.

Fattighuset i Ølst

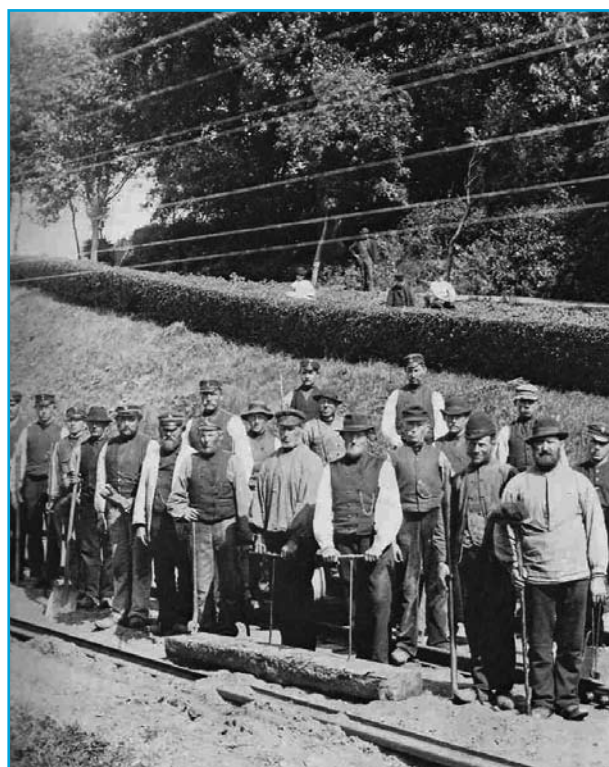
Hanne er indsidder i Ølst fattighus og får desuden fattighjælp i form af tørv og lidt penge. Hun bor der 1 år til skiftedag d. 1. november 1859, da tjener hun som bryggerpige på Eistrupgården.

Hun er nu 24 år. Børnene, Ane og Niels, forsørges af fattigvæsenet og er sat i pleje hos Jens Chr. Frederiksen i Ølst. I fattigvæsenets forhandlingsprotokol kan man læse, at den svenske Hannes børn har kostet 15 Rd. 2 mark 8 sk. i 1860/61.

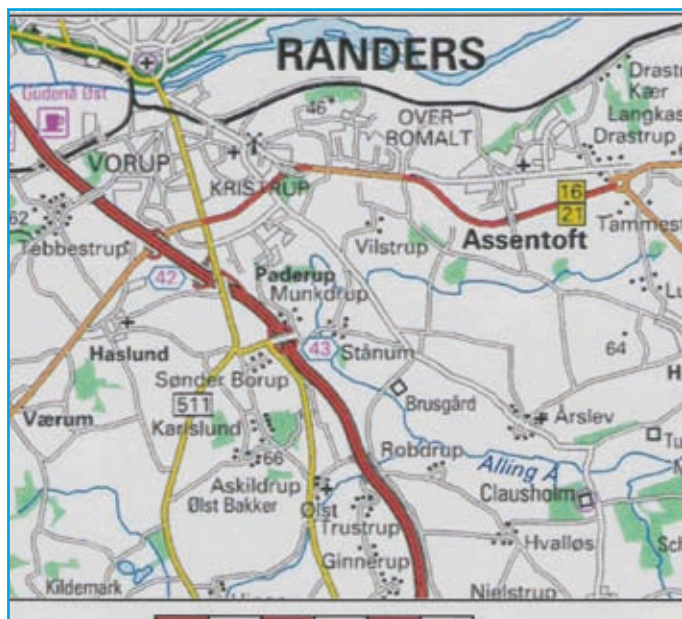
Fattigvæsenet i Ølst har haft udgifter på den lille familie, og i sommeren 1860 fremsættes krav om alimentati-

Kirkebogen Årslev sogn 1860.

Jernbanearbejdere ved Horsens ca. 1886.

Kaagen trækkes op mod strømmen.

Randers og omegn.

onsbidrag fra Per Assersen. Man kunne på den tid ikke blive gift, hvis man skyldte alimentationsbidrag eller fik fattighjælp, så mon ikke han har betalt.

Den 18. maj er man i fattigkommissionen ”enige om at den svenske Hanne, der atter er frugtsommelig, burde sendes til Sverrig”.

Egteskab

Deres 3. barn Andreas bliver født d. 2. september 1860, og de bliver viet i Aarslev kirke d. 7. november 1860. Den ene forlover er Jens Chr. Frederiksen, som har deres 2 små børn i pleje.

2 dage efter vielsen bliver de begge indskrevet i Ølst. Her bor de i et hus i Eriksborg, indtil Andreas dør ½ år gammel, hvorefter hun vender tilbage til Eistrupgaarden.

Ved skiftedag d. 1. november 1861 forlader hun Eistrupgaarden. Det oplyses, at hun tager til Sverige, men den 2. november er hun i Krstrup, hvor Per er bosat.

Han arbejder nu ved banen, hvor han har kunnet tjene noget mere end som landarbejder. Han har nok arbejdet som ”banebisse” ved anlæggelsen af Randers – Aarhus banen. Den blev indviet 1861.

Familien samles i Krstrup

Hanne og Per er nu blevet i stand til at have børnene hos sig. Af Ølst fattiggårds protokol fremgår det, at Hanne henter dem den 25. november 1861 hos Jens Chr. Frederiksen i Ølst.

De har fået sig etableret i Krstrup, muligvis Staanum, med deres 2 børn Ane og Niels. Da hun hentede børnene, var hun gravid i 4. måned, og Anders (min ane) bliver født d. 23. april 1862. I 1864 får de endnu et barn, Birgitte. Hun dør i 1866, inden hun er 2 år.

Kong Frederik d. 7. er død i 1963, og Christian d. 9. er blevet konge. Der er igen krig mellem Danmark og Tyskland

I 1864 rømmer den danske hær Dannevirke, og den tyske hær når helt op til Randers. Ved fredsslutningen afstås Danmark Slesvig og Holsten. Grænsen går nu til Kongeåen. Danmark er blevet et lille og fattigt land.

Randers

Den 2. maj 1868 flytter Per og Hanne med deres 3 børn, Ane 10 år, Niels 9 år og Anders 6 år, til Randers. De bor formodentlig i Vestergrave indtil 1870. Gaden ligger meget tæt ved Gudenåen/Randers fjord, og Per er nu kaagmand.

Fragttransporten på Gudenåen foregik med kåg, en meget fladbundet

skibstype. Kaagfarten tog til i midten af 1800-tallet. Med oprettelsen af Drewsens papirfabrik i det nuværende Silkeborg steg behovet for transport hastigt.

Det var et meget hårdt og slidsomt arbejde. Man trak båden op mod strømmen. Hvis den sad fast, måtte man hoppe i vandet og slide den løs. Det fortælles også, at der blev drukket rigeligt af den billige snaps.

Efterhånden som jernbanenettet udbygges fra Randers, og Silkeborg i 1871 får jernbane til Skanderborg, tager kaagfarten af. Per arbejder dog stadig som kaagmand i 1878.

Per og Hanne får endnu to sønner Christian og Jens Christian, men de dør begge, inden de er fyldt 1 år i 1870 og 71.

I 1871 eller ’72 flytter familien til Strømmen, en vej, der ligger syd for Randers fjord i forlængelse af broen over Gudenåen. I de følgende år får de 2 piger med navnet Bolette. De dør begge, den sidste som 3-årig i 1878.

I 1880 er Per ikke længere kaagmand, men daglejer. Han er nu 54 år og Hanne 47. De bor igen i selve Randers, i Kirkegaardsstræde (i dag Laurentiigade) 4 og senere i Trangstræde 11. Deres ældste søn Niels, som er 20 år, er den eneste af børnene, som bor hos dem.

Hanne og Per boede på kvisten.

Kirkegårdsstræde 4 i en renoveret udgave.

Søren Møllersgade 38, Randers.

Der har dengang nok været 2 lejligheder der.

Børnene

Niels er skomagersvend og udvandrer som 29-årig til Quebec, Canada i april 1888.

Anders er i skrædderlære i Randers og Hobro. Han bliver gift med Maren i Højen i 1888. De får 2 drenge, og familien flytter til København 1893. Anders får et par børn udenfor ægteskabet, og han bliver skilt fra Maren i 1910. Han har tilsyneladende problemer med alkohol.

Ane arbejder som tjenestepige i bl. a. Kongensbro. Hun bliver gravid, 19 år gammel, og føder en lille dreng d. 30. april 1878. Hun bliver gift med barnets far i november samme år. De bor i Randers, og manden er arbejdsmand.

Alderdommen

I 1891 søger Per om alderdomsunderstøttelse, men får afslag da han ikke

har indfødsret. Den 9. april 1891 var loven blevet strammet, således at fremmedfødte kun var berettiget til offentlig understøttelse, hvis de havde opnået dansk indfødsret. 15 års varigt ophold blev betragtet som mindstekravet for at få indfødsret. Det kunne han jo nemt have opfyldt, hvis han havde søgt, men det fremgår ingen steder, at han skulle være blevet dansk statsborger.

Per dør 72 år gammel i 1899. De bor da i Østergade 6, på 1. sal i mellembygningen. Ved hans død får han understøttelse, men i hvilken form vides ikke.

Hanne dør 1909 på Randers Fatiganstalt, som ligger lige overfor hendes bopæl, Søren Møllergade 38. Hun er da 76 år gammel.

De blev begge begravet på Nordre kirkegård, men graven er for længst sløjftet.

Gad vide om de følte, at de fik bedre livsvilkår ved at flytte til Danmark? De har levet et hårdt og fattigt liv, og

hun har født 10 børn, hvoraf kun 3 blev voksne.

De har nok aldrig været tilbage i Sverige, og Ane og hendes familie var den eneste nære familie, de havde i Randers.

Kilder:

Arne Gammelgaard: Svenskere til Hammel sogn 1856-1875. I: Århus Stifts Årbog, 1998.

Ole Warthoe-Hansen, Henrik Fode, Finn H. Lauridsen: Købstaden Randers. Flodhavn og købmandsby.

Richard Willerslev: Fremmede i Danmark. Odense universitetsforlag, 1983.

Richard Willerslev: Den glemte indvandring 1850-1914. Gyldendal, 1983.

H. P. Jacobsen: Randers Almueskoles Historie. C.J. Ryes Bogtrykkeri, Randers, 1915.

Hilmar Wulff: Pramdragerne på Gudenåen. Fremad, 1965.

Hvad er datateknik værd?

– om vi ikke har arkiverne at gemme vore dokumenter og billedmateriale i?

Gert Roesen
Järnvägsgatan 33
330 21 Reftele
Sverige
roesen.gert@telia.com

En computer skal fodres med oplysninger, på den ene eller anden måde, det eneste, den kan gøre, er at vælge mellem to ting, enten om et udsagn er rigtigt, eller om er det forkert.

Jeg havde held og ramte tasten rigtigt. Jeg sad og søgte noget fra Odense på Internettet, og da jeg ledte efter familie, så jeg på alt det, der efterhånden kom frem. Pludselig stødte jeg på navnet TØNNIES ARKIV I AALBORG, og jeg blev nysgerrig efter at vide, hvorfor Aalborg pludselig var havnet i Odense. Navnet Tønnies kendte jeg fra dengang, jeg gik i skole i Aalborg; jeg vidste, at det var en kendt fotograf, og at han havde overladt alle sine glasplader til Aalborg Museum.

Søgemuligheder

Yderligere vidste jeg, at han havde fotograferet meget på

Portrættet af forfatterens unge farmor med sin søster, fundet i Tønnies' arkiv

egnen omkring Aalborg, og da min slægt stammer fra øen Egholm i Limfjorden, og denne hørte under Frue Sogn i Aalborg, så brugte jeg navnet som udgangspunkt for en søgning i Tønnies Fotoarkiv. Jeg fandt ud af, at sammen med glaspladerne havde Tønnies afleveret en regnskabsbog, hvori alle hans kunder var opført - med navn og sted på dem, som havde bestilt billeder. Ligeledes var det noteret, hvad fotoet forestillede. Der kan søges i Tønnies arkiv på denne adresse: www.aalborgkommune.dk/borgerportal/applikationer/https/tonnies/sogning.asp

Jeg søgte nu efter navnet Egholm, og pludseligt fik jeg bid. Jeg fandt et alfabetisk register med efternavn og fornavn på bestillerne, min farmor Margrethe Torp var nævnt flere steder, og da jeg kendte hendes familie, kunde jeg let genkende hendes fætre og kusiner samt fastre og farbrødre.

En skøn ung farmor

Jeg opdagede, at min gamle rynkede farmor slet ikke så værst ud, hun var tværtimod en meget skøn ung kvinde på 21 år; hun var sammen med sin yngre søster, og på andre billeder fandt jeg hendes bror, som jeg også har kendt, og en mængde fætre og kusiner var der selvfølgelig også.

Tænk om jeg havde haft den kundskab og teknik, jeg har i dag, mens min far og hans brødre levede, hvilke samtaler, kunne det ikke være blevet til?

Desværre er Tønnies glasplader ikke registrerede, og arkivet har ikke navnene på de personer, der ses på billederne. Der er dog oplysninger om, hvem der har bestilt billedet, samt hvornår det er taget, og hvad billedet forestiller; det rækker mange gange til, for at man kan identificere personerne. Da arkivet ikke har navnene på de personer, som ses på billederne, må man bestille et foto og så selv se, hvem der er med. Men arkivet vil naturligvis gerne underrettes om, hvem og hvad der er på de forskellige fotos.

Hjælp arkiverne

Jeg vil opfordre alle, som leder efter familie omkring 1900, til at se efter, om der findes fotos af jeres familie i arkiverne, og hvis der gør, så at hjælpe arkiverne med oplysningerne.

Desværre må der være sket et teknisk uheld. Jeg har indsendt alle oplysninger om nogle af billederne af min familie, fødsel, død, familieforhold m.v., men arkivet, der er en underafdeling under Aalborg museum, har totalt glemt, at man i det mindste skal sige tak! Den form for respons kunne man i høj grad ønske sig.

Der er mere mellem himmel og jord eller noget om muligheder med Google

Erik Kann

Johan Jepsens Vej 1
2830 Virum
45 85 18 02
erik@reinholdt-kann.dk

Googles dominans som den foretrukne søgemaskine er for længst slået fast med mere end syvtommersøm. Søgmaskinens forsidebillede har vel efterhånden nået en status, der har gjort den til synonym med det at søge på Internettet. At der findes andre søgemaskiner, er de fleste ganske udmærket klar over – men alligevel bliver de fleste ved den brugergrænseflade, der ligger lige for. Metoden er sund og rigtig, idet man må antage, at jo mere man arbejder med det kendte, jo bedre bliver man til at udnytte mulighederne.

Googles mange ansigter

Det efterfølgende skal således heller ikke handle om andre søgemaskiner – derimod om andre søge- og registreringsmuligheder *inden for det, man kunne kalde "Googles egne rammer"*.

Lad mig med det samme understrege, at der alene bliver tale om nogle få smagsprøver, der forhåbentlig vil blive så vel modtaget, at de vil blive opfattet som de første af mange spændende smagsprøver.

Google Labs

De fleste kender muligheden for at kigge på hele verden via servicen "Google Earth" (<http://earth.google.com/>). Det første spadestik til Google Earth blev faktisk taget på Googles legeplads "Google Labs", der kan tilgås via adressen: <http://labs.google.com/>

Der er mange muligheder at vælge imellem. Lad mig blot nævne to forskellige, nemlig Google Suggest og Google Alert.

Google Suggest

Ideen med Google Suggest er ganske simpel: I samme øjeblik, der indtastes en søgefrase i Google, foreslår søgemaskinen en række forskellige alternative, supplerende søgefraser. Muligheden kan bedst udnyttes ved søgninger på engelsk. Som skærmillustrationen under nr. 2 viser, har jeg lagt an til en søgning på frasen "Probate records" (skifte-arkivalier), og straks er jeg forsynet med en række nye søgemuligheder. Man skal naturligvis være opmærksom på, at der her ikke er tale

om en egentlig systematisk søgemetodik. Men som en indledende sondering af et større søgefelt, kan det sagtens give gode forslag til en mere målrettet færd fremover.

Google Alert

Denne tjeneste giver mulighed for, at man bliver gjort opmærksom på nyheder set i relation til specifikke søgninger på Google. Ved at opgive e-mail-adresse og emne kan jeg via svarmail eksempelvis blive gjort opmærksom på nyheder i relation til søgning på søgetermen "Census". Jeg har først lige akkurat lagt min "alert" ind og venter derfor spændt på, hvordan det kommer til at gå: Hører jeg ingen ting, eller sker der så meget, at jeg på det nærmeste blive oversvømmet af nyheds-mails?

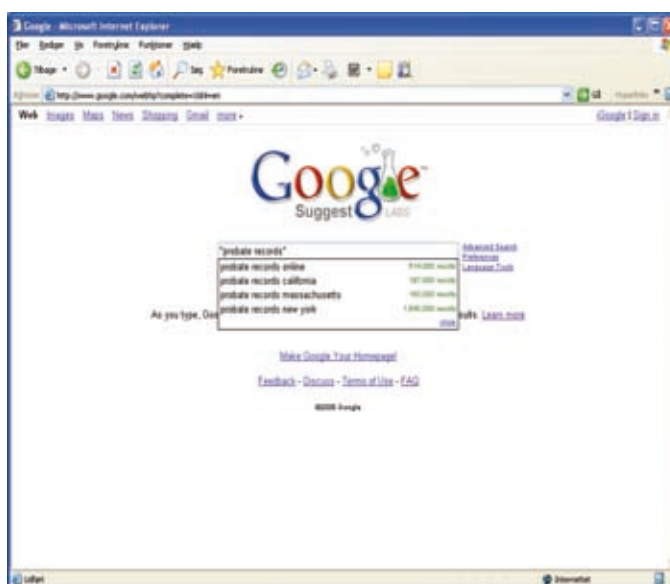
Også uden for Google Labs

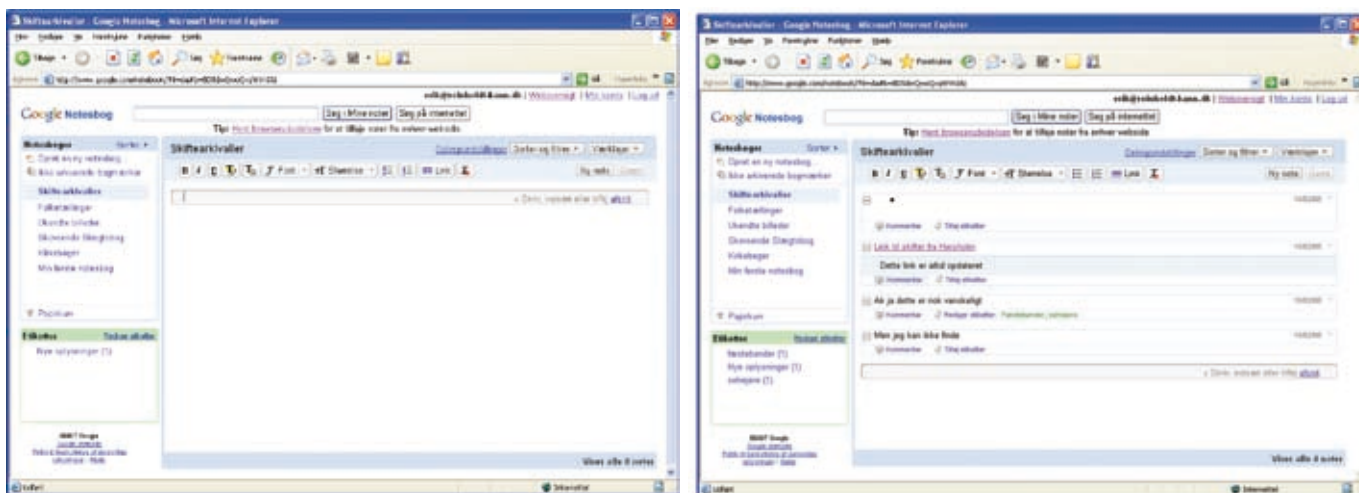
Indgangsbilledet til Google Labs er delt op i to dele. Den venstre er services, der må karakteriseres som helt og holdent eksperimentelle, medens den højre er services, der i større eller

Hovedsiden for Google Labs

Google Suggest med søgning på frasen "Probate records"

Startbilledet i Google Notesbog

mindre grad er afprøvet gennem kortere eller længere tid. Imidlertid skal man være opmærksom på, at der allerede er en række alternative Google-muligheder på Internettet, som med stor fordel kan benyttes. Selvom en mulighed er tilgængelig direkte på nettet, skal man dog være opmærksom på, at servicen stadig kan være mere eller mindre eksperimentel. Jeg synes ikke, det er helt let at få overblik over, hvad der er fuldstændigt frigivet, og hvad der er i en eller anden forsøgsfase.

Erik Nicolaisen Høy

Når jeg har brug for overblik over søgninger, Google mm. vender jeg altid tilbage til Erik Nicolaisen Høy, som jeg betragter som en af Danmarks allerstørste eksperter på området. Jeg anbefaler alle at gå ind på adressen: http://www.bibliotek.kk.dk/soeg_bestil_forny/googleguide, som er et skatkammer af oplysninger om søgninger, Google mm. På denne Googleguide henvises bl.a. til "Links til oversigter over Google". Den mest overskuelige er efter min mening listen på WIKIPEDIA: http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_Google_products. Hvis man synes, der var meget på Google Labs, er det ingenting i forhold til den myriade af produkter, der folder sig ud på listen i WIKIPEDIA!!!

Opret en Google konto

Inden man kaster sig over de mange

muligheder, er det en fordel at oprette en Google-konto. Flere af de services, der tilbydes, fordrer nemlig en sådan konto, og eftersom det er ganske gratis, er det vel blot at konstatere: Jo før jo bedre!

Kontoen oprettes fra Googles forside, hvor der øverst i højre hjørne er mulighed for at logge ind. Fra log-in siden følges anvisningerne: Det er ganske nemt at gøre!

Min Google-konto

Lige nu har jeg etableret to services på min konto: Notesbog og Weboversigt. Jeg skal kort beskrive disse.

Notesbog

Notesbogen er rigtig smart. Den giver mig adgang til at skrive og gemme kommentarer til de hjemmesider, jeg arbejder på - vel og mærke, *medens jeg arbejder på dem*. Den store fordel er naturligvis, at jeg kan tilgå min notesbog via en browser og er således ikke længere afhængig af informationer på min egen computer.

Illustrationen gengiver den situation, hvor jeg har oprettet en ny notesbog med emnet Skiftearkivalier. I notesbogen kan jeg indføje alle mulige og umulige kommentarer, jeg kan indlægge links osv., osv. Som det fremgår af illustration 4, har jeg lagt dels et link, dels nogle kommentarer i notesbogen "Skiftearkivalier":

Det er afgjort lidt af en systematisk udfordring at bygge notesbogen op, men jeg synes, det er nyttigt at have

muligheden for i selve arbejdsprocessen at kunne komme af med ideer og tanker.

Weboversigt

Weboversigten er en oversigt over besøgte websteder og dermed på en måde en funktion, der svarer til den oversigt, man kan få via browserens "Vis" - "Panel" - "Oversigt". Men for det første synes jeg weboversigten er mere overskuelig, og for det andet er også den tilgængelig for mig overalt i verden.

Prøv selv

Jeg kan kun opfordre alle til at prøve de mange muligheder, der foreligger. De mest spændende aspekter ligger efter min mening i det arbejde, der er i fuld gang med at kvalificere tilpasningen af mere personligt prægede søgemuligheder: Kan man registrere og systematisere brugernes færden på nettet på en måde, der gør det muligt at lade søgemaskinen arbejde "mere personligt". Jeg er ikke matematik kyndig, men kan sagtens få øje på de udfordringer, der ligger i det projekt.

Forsøgene har været i gang gennem flere år og er naturligt nok slet ikke derved, at man kan forvente mere almindelig daglig brug inden for en overskuelig tid. Tanken om målretning er på den ene side besnærende, på den anden side krydret med principiel betænkkelighed: Hvor ender den frie information midt i sponsorerede og tilpassede personlige søgninger?

Aner og brødre og søstre - eller en anejagt med gode overraskelser

Steen Thomsen

Frederikssundsvej 128 H st-th

2700 Brønshøj

Tlf: 3880 0202

Email:

steen.thomsen@danbbs.dk

Dette handler om en anejagt, som til tider gjorde mig ganske euforisk, hvor et langt sejt træk alligevel endte med meget lidt, men som gav mig 10 nye forfædre tilbage til 1566, samt en tysk adelsslægt – alt sammen fordi jeg kiggede lidt ved siden af, dvs. der hvor brødrene og søstrene var.

Stadsmusikant Lintner i Næstved

Det begyndte tilbage i 1991 el. '92. Fra en maskinskrevet slægtsbog om slægten Obelitz¹ havde jeg stadsmusikanten i Næstved: Johan Georg Lintner (ca 1675-1719) og hans kone Johanne Jørgensdatter (-1730) som mine tip-5-oldeforældre. Hans forældre søgte jeg forgæves efter en del steder, men Johanne's havde jeg opgivet - det navn er bare for almindeligt. Ganske vist påstod Obelitz, at hun var datter af en præst, Friis i 'Tjustrup' (Tystrup på midt-Sjælland), men efter et kig i WiBERGS præstehistorie² afviste jeg det - han hed ikke Friis, og da Obelitz-bogen ikke var fejlfri stoppede jeg jagten der. Musikantparret blev gift 1704, så jeg syntes da, at jeg var et meget pænt stykke tilbage i tiden.

I 1994 skrev J.H. Koudal i Hvem Forsker Hvad³, at han søgte Stadsmusikanten. Jeg skrev til ham med det, jeg havde om Lintner, og et par måneder senere ringede han tilbage: Han havde fundet flere skifter, privilegier og andet godt. Det noterede jeg ned, men lod det iøvrigt ligge. I 2000 udkom så hans doktorafhandling, hvor jeg kunne læse referaterne.⁴

Skifterne i Næstved

Et decennium svinder.

I 2004 tog jeg en runde med at samle gamle løse ender op - herunder skifterne i Næstved. I musikant Lintners skifte 1719⁵ optrådte på enkens vegne

hendes bror Jacob Jørgensen. Nævnt første gang fra Slagelse, anden gang fra Herlufsholm. Tjah - å hva så? Jeg var jo på jagt efter aner - ikke brødre.

I 1730 i Johanne's skifte⁶ var der mødt en monseigneur Jørgen Jacobsen Friis fra Totterupholm (godset hedder idag Rosendal), på vegne af svigersønnen Obelitz. Hovsa - en Friis! som kunne være afdødes brorsøn? Havde det alligevel noget på sig med den Friis-familie?

Sagførerne

Jeg startede min standard-jagt, som jeg gør hver gang, jeg tager hul på et nyt slægtsnavn. Et punkt på listen er navneregisteret til Personalhistorisk Tidsskrift (PHT)⁷, og her var der nogle navne, der lignede Jørgen og Jacob, og begge med henvisning til samme bind. Fat i det: Det var en samling rettelser og tilføjelser⁸ til bogen om Danske Prokuratorer 1660-1869⁹. Rettelserne så lovende ud, og selve bogen viste, at d'herrer *havde* præsten i Tystrup som farfar hhv. far, og søsteren Johanne dermed også! Præsten hed Jørgen Jacobsen (ca. 1640-1686), men kaldte sig ikke Friis - det var først hans efter-slægt. Og lød Johanne Jørgensdatters navn ganske almindeligt, så kan det samme ikke siges om hendes mor præstefruens: Tabita von Steinberg. To nye aner noteret i PC'en. Kryds i kalenderen. Og det var jo egentlig bare, fordi broderen havde blandet sig i skiftet 1719, og brorsønnen i 1730.

Slægterne Friis

Et andet punkt på min standard-liste er en søgning på bibliotek.dk og på Frederiksberg Bibliotek. Og hvem har skrevet adskillige stamtavler over forskellige borgerlige slægter Friis? Friis-Petersen - hvem ellers? H Friis-Peter-

sen (1892-1962) var grosserer og personalhistoriker. Hvordan han fik tid til at passe sin forretning udi kontormaskiner og -inventar, med den flid han lagde i sin hobby - det er mig en gåde. Han har hjulpet mig utallige gange med sine maskinskrevne eller dupliserede værker - ikke mindst Studenterne ved Københavns Universitet, som fylder en god hyldemeter (kopi på arkiverne).

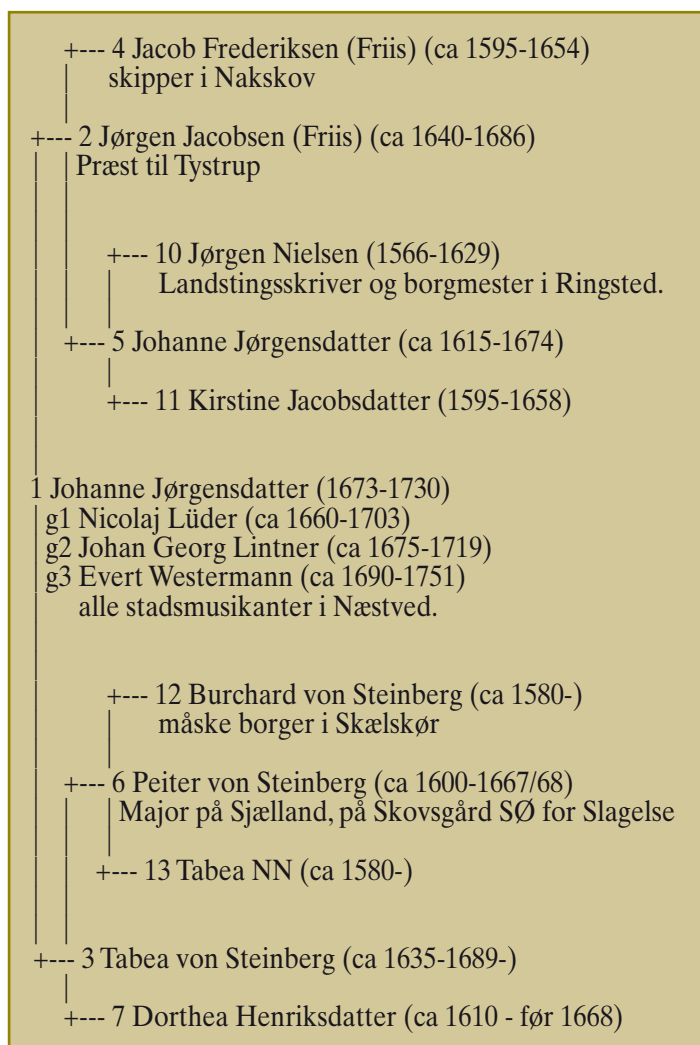
Han var selv af slægten Friis fra Ribe, og hans stamtavler Friis fandt jeg på Landsarkivets bibliotek, ude bagved på øverste hylde. Så dér sad jeg en almindelig tirsdag på toppen af en trappetige og pustede støv væk, mens jeg bladrede mig igennem den ene friser slægt efter den anden. Et af bindene var på 28 sider og handlede om en skipper i Nakskov Jacob Frederiksen (ca 1575-1654) og hans efterkommere Friis¹⁰. På s. 21 fandt jeg Johanne gift med den forrige stadsmusikant Lüder i Næstved, og på s. 1 drysede der lige 6 nye aner ud i skødet på mig.

6 nye (nej - gamle) aner fra 1600-tallet i eet hug! Det hører altså ikke til den normale dagsration i denne her branche. Om jeg var euforisk, da jeg gik hjem med fotokopierne? Det er ikke ordet.

Og al den glæde, bare fordi min ane Johanne Jørgensdatter havde en bror, der hed Friis.

Byfoged Friis og theskjænker Brochmanns skifte

Den ovennævnte bog om prokuratorerne havde en henvisning til et tingsvidne ved Tårnby Birketing 3. marts 1741 angående arvingerne efter Johannes søster Karen Jørgensdatter og hendes mand, theskjænker Hans Enevoldsen Brochmann. Det lød lidt

Anetavle for
Johanne
Jørgensdatter
(1673-1730)
efter Friis-
Petersen mfl.

skete der ikke mere i nogle år, først januar 1737 var der igen møde, hvor Grevenkop stadig ikke havde bestemt sig. Endelig i august 1737 blev der skrevet skiftebrev, der var 303 rdl. til deling, men arvingerne var ikke kendt, og sagføreren fik ikke svar på, hvad han skulle stille op med pengene.

Her kunne det vel være endt, og sagfører Davidsen have stukket de 303 rdl. til sig, men sådan gik det ikke. Byfoged Friis ville have sin arv, og fra april 1738 til april 1739 fik han indsamlet 8-9 tingsvidner og kirkebogsattester på præstens efterkommere. Dem fremlagde hans københavnske sagfører så i skifteretten, som i august 1740 erklærede at det var for lidt!

Byfoged Friis må i gang igen og får så nogle folk fra Holmen til at vidne ved Tårnby Birketings i marts 1741. Jeg synes ikke, det ser særlig overbevisende ud, men i maj 1741 afgør skifteretten, at nu er det fyldestgørende. Måske spiller det også ind, at Friis har klaget til kongen over, at sagen kan trække så længe ud, men i hvert fald kan han 18. maj 1741 hæve sine 38 rdl. Hans tante, fætre, kusiner og deres efterlevende får også deres små parter, men de 151 rdl., som theskjænker Brochmanns familie skulle have haft, bliver i sagførens lommer.

Og det var i de talrige sammensyede bilag i konceptskiftet, at guldet lå for slægtsforskeren: Ikke alene fik jeg slået fast, at min Johanne ER datter af præsten i Tystrup, jeg fik også foræret en samling slægtninge, som jeg så ikke behøver at lede efter, og tilmed fandt jeg i Næstved-præstens attest med 13 begivenheder fra kirkebogen 1696 til 1730 Johanne Jørgensdatters første og tredje bryllup: Hun var gift med Næstveds stadsmusikanter i 3 satser, og de bryllupper ses IKKE i den bevarede kirkebog. Den må jo så være en (doven) afskrift, men Gud ved, hvad der mere mangler i den....

Og alt det fik jeg, bare ved at se efter en søsters skifte.

Præsten til Tystrup

Hvad kunne jeg nu finde om min præst Jørgen Jacobsen (ca 1640-1686)? Wi-

spændende, så denne gang sagde jeg: Jo, jeg er *også* interesseret i brødre og søstre. Protokollen fra Tårnby kunne jeg ikke finde på LAK. Men Friis-Petersen havde en henvisning til et skifte i København efter Karen og Brochmann¹¹, og et opslag i de omfattende registre til Københavns skifter gav desuden to bo-registreringer i Forseglingsprotokollen¹² og referater af nogle møder i skifteretten.¹³

Det skifte var en lang, men spændende historie. Karen Jørgensdatter (1680-1733) og Hans Enevoldsen Brochmann (1680-1733) døde barnløse i 1733 med få måneders mellemrum. Han var bud og theskjænker i Oberadmiralitetet, men hans navn tyder på, at han var ud af bispeslægten Brochmann - eller måske bare opkaldt efter dem. Der er 1033 rdl. i boet, efter gæld og omkostninger er der stadig 303 rdl. tilbage (en pæn årsløn), og det ser ud til, at sagføreren søgte at få skiftesagen

'glemt', så han bare kunne stikke de penge i lommen. Dér gjorde han imidlertid regning uden Karens brorsøn, ovennævnte prokurator Jørgen Jacobsen Friis (1697-1768), nu byfoged i Ringsted; han kæmpede en indædt kamp for at få sin arv, og efter 7½ år lykkedes det!

Skiftet startede med forsegling efter Karen i august 1733, hvor hun havde møblement til hele thesalon'en, samt en del sølvtøj, der dog var pantsat. Så var der forsegling i december 1733 efter Hans Brochmann, som kun havde lidt tøj i en kuffert. Han havde imidlertid lånt penge af sin kollega i Admiralitetet, og denne solgte fordringen til løjtnant Grevenkop. I maj 1734 blev der indkaldt et møde i skifteretten, hvor det skulle opklares, hvad der skulle ske med denne fordring. Det udløste en sag i Københavns Rådstueret, og Grevenkop sagde derefter, at han ville anke til Højesteret. Så

berg vidste ikke meget om ham, men Dahls præstehistorie¹⁴ gav mig begge hans svigerforældre. Så prøvede jeg den store videnskabelige Danmarks Præstehistorie, som aldrig blev færdig¹⁵, og fandt lidt mere: Han var godt nok skippersøn fra Nakskov, men han blev student 1660 i Christiania (Oslo)! På min liste står også 'Lokalhistorisk litteratur', og i sognets historiebog¹⁶ fandt jeg da også et par spåner.

Nu er det så heldigt, at den gejstlige skifteprotokol¹⁷ er bevaret, og her ses, at han var en farverig præst. Han kunne måske ikke rigtig enes med sine sognebørn, i hvert fald overtog han selv jobbet som kirkeværge - og det var konen, der passede den forretning og førte regnskabet!

Han måtte have kapellan pga. tiltagende sygdom, men de blev snart uvenner, så kapellan May flyttede ud af præstegården. Uenigheden blev behandlet af provsten og nabopræsterne, men May ville ikke indordne sig under deres afgørelse, så han ankede til Landemode og siden til Højesteret¹⁸. De stadfæstede nu bare provstens afgørelse.

På sine gamle dage har hr. Jørgen siddet hårdt i det, for den nye præstekjole til 40 rdl. var pantsat for 20 sldl!

Nakskov og Ringsted

Friis-Petersen havde også præstens forfædre i Nakskov og Ringsted, med henvisning til en bog om Sct. Bendts Kirke i Ringsted¹⁹. Den er såmænd fra 1779, og citerer en gravsten i kirken:

Jørgen Nielsen fandt jeg lidt mere om i Ringsteds historiebog²⁰ og i Kancelliets Brevbøger.²¹

Hans datter Johanne Jørgensdatter er altså farmor til den Johanne, vi startede med i Næstved. Hendes mand kaldes seigneur Jacob Freis i Nakskov. Senere så jeg, at han i Nakskov Kirkebog (Perlestikkerbogen)²² kun hedder Jacob Frederiksen, så navnet Friis er måske bare en variant af den lollandske syngende og nasale udtale [Freijjsn].

Officererne Ebbell og von Steinberg

Præstens kone, Tabea von Steinberg (ca 1635 - 1688 -), har jo et spændende navn, og når hun kunne læse og skrive og føre kirkeregnskab, så har hun været en sjælden kvinde. Af Jørgens skifte fremgår ganske vist, at der manglede regnskab for 1½ år, men det skulle hun nok få fra hånden. Hun var gift 1. gang med Jørgens forgænger i embedet, og i Jørgens skifte har hun major Jost Ebbell som sin laugværge.

Aha - både faderen og værgen var officerer, jeg gik fluks ombord i Hirsch's officerer²³ og finder både Jost Ebell (1620-1700), som er gift med Annika von Steinberg, og hendes bror major Peiter von Steinberg (ca 1600-1668) - som er Tabeas far! Og her står også Peiters far Burchard v Steinberg, som måske var borger i Skælskør - i hvert fald var Peiters bror Hans rådmænd dér. I øvrigt står Just Ebbell i Biografisk Leksikon²⁴, og der er en stamtavle i PHT²⁵.

Igen var det en søster (nåja, så hendes mand da), som ledte mig på sporet.

Peiter von Steinberg er i øvrigt kendt i militærhistorien, for da svenskerne brød Roskildefreden, 'den

korte fred', og genstartede krigen i 1657, blev han chef for 4 kompagnier sjællandske værnepligtige. Han fik så 4 forskellige ordrer fra lige så mange instanser om, hvor han skulle marchere hen med dem, og måtte skrive til Krigsskollegiet (Forsvarsministeriet) for at få noget afklaring.

Steenberg og Steinberg

Jeg opdagede snart, at der var adskillige slægter Steenberg/Steinberg i landet. 2-3 præsteslægter²⁶, en lille slægt fra Steinbergkirchen ved Flensburg, og en enkelt mand (som blev adlet)²⁷ fra det kongelige lens-slot Steinberg i Holstein. Jeg fik god hjælp af adskillige kolleger²⁸ og kunne konstatere, at ingen af de Steenberg'er havde med sagen at gøre.

Jeg gennemsøgte de ældste dele af byarkiverne i Skælskør, Ringsted, Korsør og Sorø, og studerede de trykte byhistorier²⁹, og jeg fandt nogle Steenberg'er hist og pist, som måske kan være familiemedlemmer, men ikke er sikre brødre og søstre. Hans Burchardsen Steenberg (1712-95), præst til Vorgod, regner jeg nu for sikkert familiemedlem, og Andreas Steenberg 1727-1778, præst til Vigersted og Kværkeby, hører nok også til. Og Peiters børn kender jeg også. Men ellers var der ikke så meget at hente på brødre og søstre til Peiter.

von Steinberg - tysk adel

En anden kollega³⁰ havde en CD med tyske slægter³¹, og her optrådte en hoben Burchard von Steinberg omkring Hildesheim, lige ved Harzens NV-hjørne.

Her steg spændingen igen nogle grader, kunne det mon lade sig gøre at føre anelinien von Steinberg tilbage til tysk middelalder? Mon Peiters far Burchard var kendt dernede? Eller var det bare en tilfældighed?

Indgangsbønnerne til tysk adel hedder Adelslexikon, og de står fremme på Det Kongelige Biblioteks Læsesal Vest³². Og her stod henvisningen til et større værk om adelsslægten von Steinberg fra Hildesheim³³. Den bad jeg biblioteket skaffe hjem, men det

Her hviler Jörgen Nielsön, fordem Borgemester og Landstings Skriver, som tilhörer med sine Arfvinger denne Steen og Graf, som döde Ao 1629 æt. 63 med sine 2 ki. Hustruer S.[alig] Johanne Niels-dat. som döde Ao. 1615. samt sal. Kirstine Jacobs-da: som lefte med ham 16 A. oc Enke i 28 Aar döde 1658 æt. 63. Hviler her oc hindes Dat. S. Johanne Jörgens-D. S. Jacob Freises i Nasko. Bode her Enke 17 Aar. Döde æt. 59 med hindes Dat. Anna Jacobs-Dat. Sal. Major Zedlietzis Enke döde 16.. æt .. Gud opvecke denem til Ævig Ære.

Gravstenens tekst i Ringsted St. Bendt

viste sig, at den lå i magasinet! Et nydeligt værk fra omkring 1700, der baserer sig på den første stamtavle over slægten fra 1586, og det så næsten ud til, at bibliotekets eksemplar aldrig før var blevet læst. Her fandt jeg en Burchard, der udvandrede som officer til Danmark, og hans forfædre kunne findes tilbage til 1200-tallet! Desværre udvandrede han omkring 1530, og han bliver dermed ca. 3 generationer ældre end min Burchard, men mon ikke det hul kunne lukkes?

Men nej.

En hel vinters arbejde igennem Ty-ske Kancelli, Krigskancelliet, Danske Kancelli, m.v. gav ikke noget resultat. En Christopher von Steinberg dukkede op i 1523 som officer med 8 panserede ryttere, og han fik løn i hvert fald til 1530. 1574 fik en enspænder (ordonnans) Christopher Sternberg en grund i Slangerup, men er det samme mand? 1583 var Christopher Steinbergs enke i Nordsjælland død, og hans gård gik

videre til en anden, men er det nu samme mand som en af de forrige?

Så selvom jeg søgte efter både brødre og fætre, så kunne jeg ikke etablere nogen forbindelse.

Men jeg fandt en del andet, herunder breve fra tip-7-oldefar major Peiter, hvor hans segl kan ses, og det er præcis den hildesheimske slægts våbenmærke: En oprejst stenbuk. Og både hans far Burchard og hans sønner Borchard, Conrad og Carl har navne, der går igen i Tyskland. Der er altså ikke grund til at betvivle, at han hører til slægten, det er kun 'vejen ad hvilken', der er ukendt.

Moralen

Jeg startede med en Johanne Jørgensdatter og troede, at hun var af den slags, hvoraf der går 13 på dusinet. Jeg endte med 10 sikre forfædre tilbage til 1566 og så godt som vished for tysk adel tilbage til 1300 og 1182. Og hvad kan man så uddrage af den historie?

- Det er ganske utroligt så meget, der er at hente på biblioteket, når vi er langt tilbage i tiden og forfædre hørte til overklassen.
- Det er altså sjovt, når man kender sine trykte kilder og alfabetiske registre og andre hjælpemidler, og kan spille på hele det klaviatur.
- Man føler sig temmelig privilegeret, når man sidder på Rigsarkivets læsesal i Christian IVs gamle provianthus under ca. 400 år gamle hvælvinger (tak for at det rædsomme arkivbyggeri på Amager blev stoppet), og kigger i sin tip-7-oldefars breve, skrevet for 330 år siden.
- Det er langt tilbage i tiden, dér hvor kirkebøgerne slipper op, men jeg kom alligevel 3 generationer længere tilbage, fordi jeg søgte oplysninger på både *aner og brødre og søstre*. Joh, det blev *en anejagt med gode overraskelser*.

Noter

1. B Obelitz: Begyndelse til udarbejdelse af Personalialia, Heraldica og Feudalia for slægten Obelitz i Danmark og Pommern. Manuskript 1963 (Frederiksberg Bibliotek). Dette manuskript er baggrund for stamtavlen i: Danmarks Adels Aarbog 1974-75.
2. Wiberg: Almindelig dansk Præstehistorie. 1870-79.
3. Hvem Forsker Hvad. Årbog for slægtsforskere siden 1969.
4. JH Koudal: For borgere og bønder. Stadsmusikantvæsenet i Danmark ca. 1660-1800. 836 s.
5. LAK. Næstved byfogeds skifteprotokol 1718-26 fol 69-74.
6. LAK. Næstved Byfogeds skifteprotokol 1727-40 fol 149-52.
7. Tusindvis af navne. Navneregister til Personalhistorisk Tidsskrift 1880-2000. CD og Bog
8. Personalhistorisk Tidsskrift 1974 Finn H Blædel. Tilføjelser og rettelser til: H Hjorth-Nielsen: Danske Prokuratorer.
9. H Hjorth-Nielsen: Danske Prokuratorer 1660-1869. 1935.
10. H Friis-Petersen: Skipper i Nakskov Jacob Frederiksen Friis og hans efterkommere. 1955. 28 s.
11. LAK: Københavns Skiftekommission, konceptskifte (sluttet 18 maj 1741) nr 70 a.
12. LAK: Københavns Skiftekommission, Forseglingsprotokol IX 1731-36 s 145b og s 165.
13. LAK: Københavns Skiftekommission, Behandlingsprotokol V og VI.
14. RA: Håndskriftsamling 14.N.8: Dahls præstehistorie.
15. RA: Håndskriftsamling XIV N 10: Danmarks Præstehistorie. Ks 26 Østre Flakkebjerg hrd.
16. C Krarup: Tjustrup og Haldagerlille sognes historie. 1942. s 16-17.
17. LAK: Østre Flakkebjerg hrds provsti skifteprotokol 1661-1716 f 196-210. LAK film nr 674.
18. RA: Højesteret, Dombog 1685 Bd 2, fol 1289.
19. A Reyersen: Beskrivelse over St Bendts Kirke i Ringsted. 1779. s 80.
20. G Hassø: Bidrag til Ringsted købstads Historie indtil år 1600. 1922.
21. Rigsarkivet: Kancelliets brevbøger vedrørende Danmarks indre forhold 1551 - 1660. Trykt (i uddrag) 1885 - 2005.
22. Anders Pedersen Perlestikker: Perlestikkerbogen 1617-26. Trykt 1954 som særnummer af Personalhistorisk Tidsskrift.
23. JCW Hirsch: Danske og norske Officerer 1648-1814. Manuskript på Kgl Bibl, kopi på RA, mikrokort på enkelte biblioteker.
24. Engelstoft & Dahl: Dansk biografisk Leksikon. 1933-44, måske står han også i det nye: Svend Cedergreen Bech: Dansk Biografisk Leksikon. 1979-84.
25. Personalhistorisk Tidsskrift 1882. Thomle: Gravskrifter i Stavanger Domkirke (med stamtavle Ebell).
26. Wiberg, se ovenfor.
27. Personalhistorisk Tidsskrift 1894.
28. Ruth og Kjeld Buhl har godt overblik over Steenberg-slægterne.
29. Peter Edvardsen Friis: Underretning om Skælskør Købstad 1983 Fotooptryk af: En ringe Underretning og Schelschiør Kiøbstæds gamle og nuværende Tilstand. 1759.
30. Georg Agerby.
31. Deutsches Familienarchiv.
32. W v Hueck: Adelslexikon. (Genealogisches Handbuch des Adels). 1972-2005. Kneschke: Deutsches Adels-Lexicon. 186x.
33. CB Behrens: Historische Beschreibung des Hauses von Steinberg. ...Stamm-Register. 1697,1702,1733.

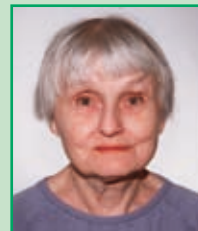
En hel del andre kilder er benyttet i udforskningen, men mange detaljer er udeladt i denne artikel.

Hvis du har aner i Dragør

- Så er "Vejviser for Dragør i 1700-tallet" måske noget for dig?

Birte Hjorth

Fhv. arkivar ved Dragør Lokalkarkiv
Email: b.i.hjorth@post.tele.dk

Dragør bestod i 1700-tallet af en broget befolkning. Ud over de indfødte dragørere var her mange skåninger, folk fra St. Magleby og Tårnby samt enkelte jyder og sjællændere. Hovedparten af mændene ernærede sig som matroser, styrmænd, skippere og lodser, mens de fleste kvinder var flittige ved deres væve og solgte deres produkter inde i hovedstaden til stor irritation for Københavns Væverlav.

På trods af at de væsentligste kilder til Dragørs 1700-tals historie brændte i 1821, har det alligevel været muligt ved en systematisk gennemgang af Københavns Amts arkiv, suppleret med oplysninger fra kirkebøger, søruller og skattemandtaller at give et nuanceret billede af byens liv og befolkning i denne periode. En "vejviser" udarbejdet på grundlag af dette materiale fortæller løst og fast om folk i Dragørs gader.

At finde frem til, hvor dragørerne boede, skulle egentlig være en umulighed, da der ikke er bevaret ejendomsarkivalier fra 1700-tallet. Når det trods alt har været muligt at give et bud –

men heller ikke mere – på hvem, der boede hvor, beror det på udnyttelsen af den indre topografiske struktur i en række skatte- og beboerlister fra 1680 til 1801. Arbejdet med dette materiale har gjort det muligt at sætte adresser på hovedparten af befolkningen. Her til er medtaget, hvad amtets korrespondancer, diverse søruller og kirkebøger m.m. kan supplere med af personoplysninger. Det hele har jeg samlet i et causeri, der forsøger – hus for hus – at give et bud på beboernes liv og skæbner.

Dette materiale er nu blevet lagt ud på Dragør Lokalkarkivs hjemmeside i gadeordenen på de nutidige adresser. Det drejer sig om 40 gader, stræder, pladser og smøger med omkring 315 huse. Der er således tale om et anseeligt antal mennesker, og sommetider er det muligt at komme tæt på enkeltpersoner.

Internetadressen er:

www.dragoer.dk/page1098.aspx

Som et eksempel eller en smagsprøve

på, hvad man kan finde om enkeltpersoner, bringes her lidt om beboerne i Stralsundstræde 6, matr. nr. 13:

På byens dengang nordvestlige hjørne boede sidst i 1600-tallet Tønnes Tønnesen Bacher. Han og hans kone Trein Gerts stammede begge fra Hollænderbyen. På grund af deres tilhørsforhold til St. Magleby rådede Tønnes over en del agerjord her. Da hans søn, Gert Tønnesen Bacher, giftede sig i 1709 – selvfølgelig med en pige fra St. Magleby – udstykkedes grunden mod vest. Nørregade 5/Stralsundstræde 6 var således et tofamilieshus i en periode, og her ved siden af Gert Tønnesen Bacher, der var skipper, rykkede senere to skåninger ind – Ingeborg Povlsdatter og Peder Pedersen Skåning. Gert Tønnesen Bacher rådede over 5 fag, mens naboen havde 3 ½ fag. Ingeborg Povlsdatter var en af de flittige skånske væverpiger, som der i 1736 blev set skævt til, fordi man frygtede, at de ville tage næringen fra dragørsømændenes koner og helt overtage væverierhvervet. Sagen tog dog en anden drejning og blev til en kontrovers mellem Dragørs vævere og Københavns Væverlav. Ingeborg blev enke i 1756, idet Peder Pedersen Skåning døde 4. juli ombord på orlogsskibet "Stormarn". Den 23. december afregnede søetaten med enken, og Ingeborg fik de 19 rdl., som Peder havde til gode ved sin død.

Ingeborg og Peders søn, Pieter Pedersen, blev skibstømrer og overtog hele huset efter naboparrets død. Pieter Pedersen var gift med Kirsten Svendsdatter, der stammede ude fra Bymands-

Huset i Stralsundstræde 6, som det tager sig ud i dag.

gade. De fik mange børn, hvoraf døden dog høstede sin part. En søn, Svend, døde 1799, 17 år gammel – ”han var en elendig værkbruden”. Det blev deres datter, Trein Pietersdatter, gift med sømand Jan Pietersen Krøjer, der efterfulgte som husejere.

Det var her i huset i november 1848, at det første koleratilfælde i Danmark viste sig. Den da 60-årige Jan Krøjer blev pludselig angrebet af en koleralignende sygdom, men søgte ikke læge. Et par dage efter blev hustruen Trein endnu voldsommere angrebet, og distriktslægen blev tilkaldt. Næste dag blev en niece til konen, der havde passet de syge, også voldsomt angrebet. Både hun og Trein afgik ved døden, mens Jan Krøjer overlevede. Distriktslægen indberettede øjeblikkelig de to dødsfald til Sundhedskollegiet, og fire højt estimerede læger mødte op i Dragør. Her fandt de et stort ligfølge forsamlet i Jan Krøjers hus omkring de to udsmykkede lig, netop før disse skulle føres til kirkegården. Lægerne måtte splitte følget for derefter at føre ligene hen til karantænehuset på havnen, som var det eneste passende sted, hvor de kunne foretage en obduktion. De kunne kun konstatere, at det virkelig drejede sig om den asiatiske kolera. Men hvordan var Jan Krøjer blevet smittet?

WEGA BOGBINDERI

Stenildhøjvej 54
9600 Aars

Indbinding af:

- alle slags slægtsbøger
- tidsskrifter mm.

Pris efter aftale

Bogbindermester:

Heidi Gass Sibbesen
Tlf. 98 66 12 81
Mail: Heidi.gass@sibbesen.dk

Distriktslægen gik ham på klingen. Havde han været om bord i et forbisejlende skib, der havde anløbet en besmittet havn? (Der var på det tidspunkt kolera i Rusland, Finland, Norge og Hamborg). Havde Jan Krøjer måske lodset ulovligt? Hver gang lægen kom ind på disse spørgsmål, ville Jan Krøjer ikke svare, så det blev taget som et tegn på, at han var blevet smittet på denne måde. Senere henfaldt Krøjer i tungsinighed over, at han havde forvoldt to menneskers død, og i maj 1850 hængte han sig på loftet i sit hus.

DIS-Danmarks ekspedition

Ole Hald Madsen

Rikkeminde Allé 4
5250 Odense SV
ekspedition@dis-danmark.dk

Tlf. 26 84 25 19
Telefonen er åben for ekspedition:
Tirsdag kl. 14-18 - ellers telefonsvarer.

Ekspeditionen besvarer praktiske spørgsmål og sørger i øvrigt for forsendelse af foreningens forskellige produkter, f.eks. cd'erne med Slægt & Data og Postadressebogen 1921 ect.

Ekspeditionen står også for tilmelding til DIS-Danmarks læsekredse, hvor udenlandske blade rundsendes blandt DIS-medlemmer.

www.dis-danmark.dk

Hanne Marie Rud
webmaster@dis-danmark.dk

Undervisningskoordinator

Ann Christensen
kursus@dis-danmark.dk

DIS-Danmarks bestyrelse

Arne Christiansen Formand + DIS-arkiv + HFH. Langelinie 34 C, 5230 Odense M. Tlf. 66 13 31 34	christiansen@dis-danmark.dk
Erik Kann Næstformand + Ansvh. redaktør. Johan Jepsens Vej 1, 2830 Virum. Tlf. 45 85 18 02	kann@dis-danmark.dk
Werner Wittekind Kasserer + Nordtysk repr. + Undervisningsudvalg. Rudersdalsvej 114, 2840 Holte. Telf. 45 41 43 15	wittekind@dis-danmark.dk
Kathrine Tobiasen Medredaktør + DIS-Forum + Kommunikationsudvalg. Korsagervej 13, 8900 Randers. Tlf. 41 28 65 30	tobiasen@dis-danmark.dk
H.C. Andersen Kommunikationsudvalg + Undervisningsudvalg + Hjemmesideudvalg. Munkevænget 24 D, 5230 Odense M. Tlf. 66 13 69 39	andersen@dis-danmark.dk
Inger Buchard Hjemmesiden + Tysk repr. + HFH. Slotsvangen 6, 6800 Varde.	buchard@dis-danmark.dk
Ole Degn KIK-repræsentant. Mellemhøjen 11, 8800 Viborg. Tlf. 86 67 47 02	degn@dis-danmark.dk
Jens V. Olsen AO repr. Bandholmvej 5, 4000 Roskilde. Tlf. 46 75 51 73	olsen@dis-danmark.dk
Ruben Højmark Jensen DIS-Træf + DIS-Fadder + DIS-Arkiv. Lucernevej 17, 4180 Sorø. Tlf. 57 83 28 94	hojmark@dis-danmark.dk
Flemming Maiborg Suppleant + Hjemmesideudvalg. Elmegårdsvej 55, Bellinge, 5250 Odense SV	maiborg@dis-danmark.dk

Returneres ved varig adresseændring

Familiehistorie er spændende!

Embla Familie og Slægt på dansk i foråret 2008

ALLE
kan starte med slægtsforskning

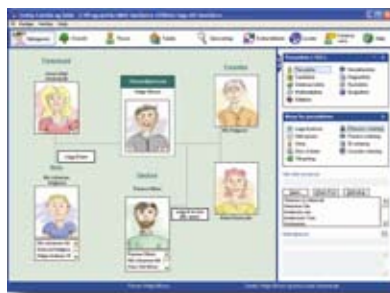
Det ENKLESTE slægtsprogram for en nybegynder!

Vælg først køn

Skriv dit navn

Fortsæt til hele familien er på plads i træet -
utroligt enkelt!

Nu er mor på plads i træet

Skriv mors navn

Nu er du på plads i træet -
så enkelt var det.

Ser du de små hvide knapper?
Klik for eksempel på "tilføj mor".

Tag vare på minderne

Slægtsprogrammet *Embla Familie og Slægt* er et erindringsalbum du bliver glad for. Vi garanterer at du kan tilføje din nærmeste familie med billeder i løbet af få minutter. *Embla Familie og Slægt* kommer på markedet på dansk i løbet af foråret 2008. Se vore hjemmesider for mere information.

Ring [87244005](tel:87244005), eller besøg os på Internettet — www.embla.dk.
Embla Familie og Slægt er sjovt, spændende og meget enkelt!

**Kun kr.
890,-**